

nº 104 4559

CEDOC
FONS
A. VILADOT

PRESENCIA CATALANA

INSTITUT CATALA D'ART I CULTURA

INSTITUT CATALA D'ART I CULTURA

2, boulevard Montmartre - PARIS (9e)

Tel. : PROvence 31-55

Comité d'Honor

PRESIDENT

M. Mario ROQUES,
Membre de l'Institut.

VICE-PRESIDENT

M. Jean SARRAILH,
Rector de la Universitat de Paris.

MEMBRES

MM.

Marcel BATAILLON, *Membre de l'Institut.*
Clovis BRUNEL, *Membre de l'Institut.*
Jean CAMP, *Escriptor.*
Albert CAMUS, *Escriptor.*
Joseph CANTELOUBE, *Compositor.*
Jean CASSOU, *Escriptor.*
André CHAMSON, *Escriptor.*
Pierre FOUCHE, *Professor.*
Ismael GIRARD, *Escriptor.*
Carles GRANDO, *Poeta.*
Enric GUITER, *Escriptor.*
Pierre LAVEDAN, *Professor.*
François MAURIAC, *de l'Acadèmia Francesa.*
Frederic MISTRAL, *Poeta.*
Jean PAULHAN, *Escriptor.*
Josep Sebastià PONS, *Poeta.*
Abbé Josep SALVAT, *Professor.*
Camille SOULA, *Professor.*

Consell Central

PRESIDENT D'HONOR

Pau CASALS.

PRESIDENT

Pere BOSCH GIMPERA.

MEMBRES

Pierre-Louis BERTHAUD.
Just CABOT.
Ambrosi CARRION.
Antoni CLAVE.
Pau de la FABREGA PALLARES.
Ivan GAUSSEN.
Jean LESAFFRE.
Tomàs QUEROL.
Josep ROCA i CARBONELL.
Enric ROIG i QUEROL.
Joan SAURET.
Josep Maria TARRAGO.
Josep Maria TRIAS.

CONSELLERS

Josep Maria BATISTA i ROCA.
Carles CARDÓ.
Josep CARNER.
Ventura GASSOL.
Lluís NICOLAU d'OLWER.
August PI i SUNYER.
Carles PI i SUNYER.
Josep PUIG i CADAFALCH.
Joan PUIG i FERRATER.
Rafael PATXOT i JUBERT.
Baltasar SAMPER.
Manuel SERRA i MORET.
Josep TRUETA.

ANY 1er

FEBRER 1953

Nº 2

SUMARI

Pàgina

- ENDAVANT, PER CATALUNYA ! 41
- SOLEMMES COMMEMORACIO DEL CINQUANTENARI DE LA MORT DE J. VERDAGUER, A LA SORBONA 42
- ELS JOCS FLORALS DE LA LLENGUA CATALANA A TOLOSA DEL LLENGUADOC. 1952..... 43
- DE LLEVANT A PONENT. Poema premiat amb la Flor Natural als Jocs Florals de Tolosa 1952. J. BARAT 46
- CATALANITAT DEL ROSSELLO per Pau de la Fàbrega Pallarès..... 47
- LA MOLINERA. Conte per Ambrosi CARRION 54
- L'UNESCO i L'ESPANYA 56
- EL PERQUE D'UNA PROTESTA per Joan SAURET 57
- VISIO ECONOMICA DE CATALUNYA per M. SERRA i MORET..... 58
- PSALM DE TU. Poema existencialista per Carles CARDÓ, prev. 59
- PICASSO, PINTOR DE LA NOSTRA EPOCA per Ramon XURRIGUERA 60
- NOTICIARI CATALA 63
- L'INSTITUT CATALA D'ART I CULTURA. Les seves activitats 65
- TESTIMONIALGES 68

COBERTA.

Antoni CLAVE

UAB
Biblioteca de Comunicació
i Hemeroteca General
CEDOC

Endavant, per Catalunya !

HEUS aci el segon número de « PRESENCIA CATALANA ». Fullegeu les seves pàgines. Us porten amb una alenada reconfortant de la nostra terra, les raons d'una esperança i d'una fe en els destins d'una Catalunya que no mor ni morirà mai.

Interpret i ressò d'aquesta ànima immortal del nostre poble, PRESENCIA CATALANA ha estat saludada per tots els catalans, sense distinció d'opinions polítiques o filosòfiques, amb mostres d'un veritable entusiasme, no solament a França sinó arreu d'Europa i Amèrica, i amb una emoció tota especial sobre el sol mateix de Catalunya.

De tot arreu, ens han arribat les veus d'un encoratjament prometedori i fervorós : veus autoritzades dels homes més il·lustres de casa nostra, veus de personalitats estrangeres, grans amics de Catalunya, veus humils, sovint desconegudes, però totes vibrants d'emoció, totes agermanades per aquest crit sorgint del fons dels cors : « ENDAVANT, PER CATALUNYA ! ».

Si; alcem-lo tots ben alt aquest crit que ens agermana : « ENDAVANT, PER CATALUNYA ! ».

El nostre esforç, el nostre sacrifici, el nostre esperit ha estat comprès de tots els catalans sincers, de tots aquells que estimen Catalunya per damunt de tots els partits, de tots aquells que saben que el patrimoni espiritual i cultural de Catalunya, és un patrimoni sagrat de tots els catalans, patrimoni que ningú no pot reivindicar amb exclusivitat, i que tots tenim el deure imperiós de defensar, com es defensa la pròpia vida.

La incomprensió, l'escepticisme, la indiferència nascuts sovint de la ignorància o de la inèrcia culpable, tots els atacs dels nostres adversaris, no ens podran fer recular en el combat entaulat per la defensa de la cultura catalana, i estem convençuts que, en aquesta lluita, tots els catalans estaran al nostre costat.

SI; ENDAVANT, PER CATALUNYA !...

Calla una revista portantveu de les aspiracions culturals catalanes que vingués a afirmar la personalitat de la nostra pàtria, sobretot, ara més que mai, en aquestes hores doloroses del nostre exili, i davant la persecució constant de totes les manifestacions de la cultura catalana de la part del règim constituït a Espanya; calla que aquesta revista tingués una volada, una presentació i un contingut, dignes de la causa defensada; calla que aquesta revista sortís de París, el centre cultural més important del món, i on troben acolliment tots els grans ideals abans de guanyar tots els pobles fins a les terres més llunyanes.

Aquest triple objectiu, l'INSTITUT CATALÀ D'ART I CULTURA l'ha realitzat plenament amb la creació de la revista « PRESENCIA CATALANA ».

El seu primer número, inaugurat solemnement a París, amb una gran festa catalana celebrada a la Sorbona, era acollit per tots els catalans d'arreu del món amb l'entusiasme més encoratjador.

No obstant, el segon número de PRESENCIA CATALANA, esperat amb anhel, no ha vist la llum sinó uns mesos més tard. La seva aparició ha estat retardada intencionadament, un i altre mes, pel Consell de Direcció de l'Institut Català, amb el sol desig de no emprendre la publicació regular d'aquesta revista fins a tant d'haver-ne assegurat les seves bases econòmiques, d'haver conegut les reaccions dels catalans d'arreu del món, i haver obtingut la col·laboració de personalitats catalanes de totes les tendències, per tal de fer que PRESENCIA CATALANA pugui ésser veritablement la revista de tots els catalans, dels que viuen sobre el sol mateix de la pàtria, i dels que ens trobem escampats arreu del món.

Tot això ha estat assolit en el curs d'aquest parèntesi forçós obert entre l'aparició del primer número de la revista i la del segon.

Aquesta primera etapa acabada, PRESENCIA CATALANA comença avui la seva aparició regular proclamant ben alt la seva fe en el destí de Catalunya, i en el ple convenciment que tots els catalans no li negaran cap sacrifici per tal d'assegurar-li un llarg esdevenidor.

Tenim un altaveu. Tenim una esperança.

ENDAVANT, PER CATALUNYA !

El 15 de Març 1953

Commemoració a la Sorbona del Cinquantenari de la mort de J. VERDAGUER

EL diumenge dia 15 de Març del 1953, i a les tres en punt de la tarda, tindrà lloc a la Sorbona (Amfiteatre Richelieu) un acte solemne d'Homenatge a Jacint Verdaguer, poeta nacional de Catalunya, a l'ocasió del cinquantenari de la seva mort, esdevinguda el dia 10 de Juny de l'any 1902.

Organitzat per l'Institut Català d'Art i Cultura, sota el patronatge d'un Comitè d'Honor compost d'eminents personalitats catalanes i franceses i amb la col·laboració del « Casal de Catalunya de París », de l'« Amicale des Catalans de París » i dels « Amis de la Langue d'Oc », així com amb l'adhesió d'un gran nombre d'entitats catalanes residents a França, aquest acte revestirà una importància extraordinària.

Prendran la paraula :

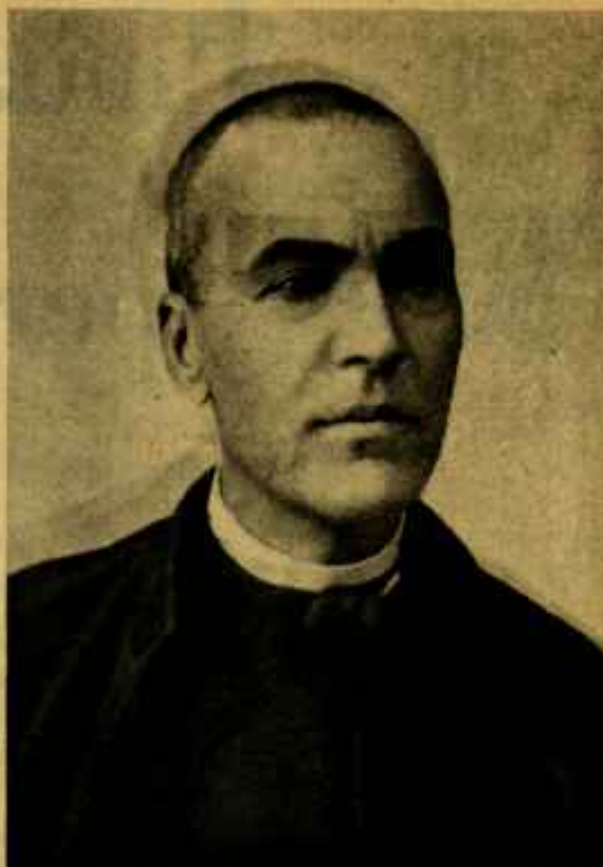
- JOSEP. SALVAT,
erudit verdaguerià, mantenedor de l'Acadèmia dels Jocs Florals de Tolosa del Llenguadoc.
- VENTURA GASSOL,
poeta, Conseller de Cultura del Govern de la Generalitat de Catalunya.
- JOSEP CARNER,
poeta, Mestre en Gal Saber.

La « CORAL CATALANA » i la « SECCIO DE DANSA » de l'Institut Català prendran part a l'acte, interpretant un escollit programa de composicions musicals i de ballets populars.

Un Himne a Verdaguer, compost especialment pel mestre Josep ROCA i CARBONELL, amb lletra de Josep Maria TARRAGO, serà interpretat, per primera vegada, per la « CORAL CATALANA » de l'Institut.

Una orquestra acompanyarà els cants i els ballets i executarà a l'acabament, els Himnes nacionals de França i de Catalunya.

TOTS ELS CATALANS I AMICS DE CATALUNYA RESIDENTS A PARIS SON INVITATS A ASSISTIR A AQUEST ACTE I ESTEM SEGURS QUE TOTS ELLS ES FARAN UN DEURE D'ASSISTIR-HI, DISITJOSOS DE PARTICIPAR A L'HOMENATGE AL NOSTRE GRAN VERDAGUER.

• UN NUMERO EXTRAORDINARI DE « PRESENCIA CATALANA »

AMB motiu d'aquest homenatge, un número extraordinari de « PRESENCIA CATALANA », dedicat exclusivament a Verdaguer, sortirà a la llum el dia 15 de Març i serà posat a la venda a la Sorbona, al preu de dos-cents francs. Col·laboraran en aquest número importants personalitats catalanes, rosselloneses i occitanes i serà profusament il·lustrat. Serà el millor record d'aquesta diada.

Els catalans que desitgin procurar-se aquest número extraordinari poden adreçar-se a l'administració de « PRESENCIA CATALANA ». Tots els números demanats seran enviats per correu, a partir del 18 de Març vinent, mitjançant el pagament de 225 frs. per França, i 250 frs. per l'estranger.

• UNA EXPOSICIO DEL LLIBRE VERDAGUERIA

AL gran hall de la Sorbona serà organitzada, la tarda del mateix diumenge 15 de Març, una exposició del llibre verdaguerià, que reunirà totes les edicions dels llibres de Verdaguer o dels llibres sobre Verdaguer que s'hauran pogut aplegar a París.

Per tant, agraïrem a tots els catalans que es troben en possessió de llibres de Verdaguer o sobre Verdaguer, il·lustracions, reproduccions, textos de música, etc., que vulguin ajudar-nos a abellir aquesta exposició prestant-nos tota mena de documents, els quals seran retornats immediatament després de l'exposició.

Els Jocs Florals de la Llengua Catalana a Tolosa del Llenguadoc

HOM sap que, de 1939 ençà, els Jocs Florals de la Llengua Catalana, festa anual poètica i patriòtica a la vegada, no poden celebrar-se a Barcelona. Acollits per les capitals d'Amèrica llatina, primer, i després, per diverses ciutats d'Europa i dels Estats Units, els Jocs Florals s'han celebrat amb un gran esclat a França, a Montpeller el 1946, a París el 1948, a Perpinyà el 1950 i a Tolosa del Llenguadoc el mes de desembre passat. Es en aquesta ciutat que veieren la llum els primers Jocs Florals occitans, l'any 1323, i des d'on anaren a Barcelona l'any 1393.

El Cos de mantenedors era compost per les personalitats següents: Jesus Ma. Bellido, president, Josep-Sebastià Pons, Josep Carner, Ventura Gassol, Ismael Girard, Lluís Nicolau d'Oliver, Josep Salvat i Alfons Serra-Baldó, secretari.

Formaven la Comissió organitzadora: Presidents: Maurice Rouy

i Joan Alvarez de Lara; Membres: Suzanne Brau, Joan Bassaganya, Josep Bassaganya, Jean-Louis Nogués, Josep Salvador, Camille Torrent, Josep Ribera, Trezor, i Miquel Galceran, Secretari.

La festa tingué lloc el diumenge 7 de desembre.

RECEPCIONS

A les 10 del matí, l'« Acadèmia dels Jocs Florals de Tolosa », filla d'aquella « Sobregaya Companyia dels Set Trobadors de Tolosa » creada el 1323, rebé en la Gran Sala del bellíssim Hotel d'Assezat que l'hostatja, el Consistori dels Jocs Florals de la Llengua catalana de 1952. El degà de l'Acadèmia i Caporal del Felibrige, M. Rozès de Brouse, els donà la benvinguda exaltant la fraternitat de raça i de llengua dels dos pobles. Li contestaren dos Mantenedors catalans: el poeta rossellonès Josep-Sebastià Pons, el qual recordà el

parentiu d'origen de les dues Institucions, puix que la de Barcelona fou fundada pel Comte-Rei Joan Ier, « l'Amador de la Gentilesa » el 1393, 70 anys després de la tolosenca; i Lluís Nicolau d'Oliver, el qual donà fe de l'amistat franco-catalana, de la vitalitat de la qual la Festa d'enguany era una prova.

A les onze, invitats oficialment pel « Comitè dels Amics de Deodat de Severac », el Cos de Mantenedors catalans i la Comissió Organitzadora dels Jocs, assistien a la inauguració del Monument al músic occità que el Comitè, a iniciativa de l'« Institut d'Etudes Occitanes », oferia a la Vila de Tolosa. Acabada aquesta manifestació amb dues sardanes executades per la Cobla « Perpinyà », de Perpinyà, tenia lloc a la Sala Henri Martin del Capítol (Ajuntament de Tolosa) una recepció a honor del consistori dels Jocs, de « l'Institut d'Etudes Occitanes » i de l'Institut

CATALANS !

Subscriviu-vos a « Presència Catalana »

Es la vostra Revista. — Es el vostre Vincle. — Es la vostra Veu.

Formeu arreu « Grups de difusió i de propaganda ».

Feu-nos conèixer els noms de tots els possibles subscriptors a la nostra Revista.

Un any (Dotze números)	França	1.000	Frs
	Altres països	1.200	»
Sis mesos (Sis números)	França	500	»
	Altres països	600	»
SUBSCRIPCIÓ D'AJUT (Un any)		3.000	»
SUBSCRIPCIÓ DE PROTECTOR (Un any)		5.000	»
SUBSCRIPCIÓ DE FUNDADOR (Un any)		10.000	»

NOTA. — El preu de la subscripció pot ésser enviat per gir postal, o per xec bancari, a nom de « PRESENCIA CATALANA ».

P R E S E N C I A C A T A L A N A Revista Mensual Il·lustrada.

(Présence Catalane)

Tel. PRO 31-55 2, Boulevard Montmartre - PARIS IX -

El mantenedor Josep-Sebastià Pons, llegint el seu parlament.

d'Estudis Catalans », representat pel Mantenedor Lluís Nicolau d'Olwer. El Sr. Max Roqueta, President de l'I.E.O., donà la benvinguda als intel·lectuals catalans per als quals, digué, l'amor de la Pàtria es confon amb l'ideal de pau i de llibertat. En la seva resposta, Nicolau d'Olwer posà en evidència l'amistat dels dos pobles hereus d'una mateixa cultura i enamorats d'un mateix ideal, i féu vots perquè un renaixement comú reconstruïx el passat i exalti la perennitat d'una obra històrica la riquesa de la qual és universalment reconeguda. L'Alcalde de la Vila, el Sr. R. Badiou, remerclà els organitzadors de les festes i expressà l'orgull de Tolosa d'acollir els Mantenedors catalans.

LA FESTA

A les 3 de la tarda, a la Gran Sala del Palau de Belles Arts plena de gom a gom, sobriament decorada per la Vila amb cortinatges vermells i els colors catalans i francesos, tingué lloc la Gala Festa.

Els seients reservats als invitats d'honor eren ocupats pels Srs. Sermet, professor a la Facultat de Lletres, representant l'Inspector General Pelletier Prefecte de l'Alt Garona; Montel, diputat, President del Consell General de l'Alt Garona; Miquel Guinart, diputat català, representant el President Irla; Raymond Badiou, Alcalde de Tolosa; Hilari Salvador, ex-Alcalde de Barcelona; l'Abbè Cangardel, representant S.E. el Cardinal Sa-

liege, Archevêque de Tolosa; Paul G. Dottin, Rector de la Universitat de Tolosa; G. Bastide, Degà de la Facultat de Lletres; els Professors Soula, de la Facultat de Medicina, i Seguy, de la Facultat de Lletres; Th. Puntous, Degà del Col·legi d'Advocats, Secretari Perpetu de l'Acadèmia dels Jocs Florals de Tolosa; Max Roqueta, President de l'Institut d'Estudis Occitans; Rozes de Brousse, Degà de l'Acadèmia dels Jocs Florals i Majoral del Felibrige, President de la Societat dels Tolosans de Tolosa, representant del Capoulié del Felibrige, Frederic Mistral; Andrau, Director de l'Escola de Belles Arts; P.-L. Berthaud, del Consell de la Unió Francesa, representant els « Amis de la Langue d'Oc » i l'« Institut Català d'Art i Cultura » de París; Roger Barthe, president de la « Unica Latine », el Majoral Raymond Lizop, de l'« Escole deras Pirineos »; el Dr. Marti Feced, representant el Govern de la República Espanyola; Pradal, diputat republicà espanyol, etc.

Assistien també a la Festa nombroses representacions d'Associacions catalanes i occitanes, així com de llurs revistes i periòdics.

Als acords de « Els Segadors » executat per la Cobla « Perpinyà » urenièn, seient a la dreta de l'estrada, els Mantenedors Josep-Sebastià Pons, Lluís Nicolau d'Olwer, el Doctor Ismael Girard, el Canonge Josep Salvat, i Alfons Serra i Baldó i a l'esquerra, la Comissió Organitzadora, els Senyors Maurice Rouy, Joan Alvarez

de Lara, Mlle Suzanne Brau, Jean-Louis Nogues, Camille Torrent, Josep Ribera, Josep Salvador, Joan i Josep Bassaganya i Miquel Galceran.

El Senyor Alvarez de Lara, President de la Comissió Organitzadora, donà lectura de les nombroses adhesions rebudes.

El Mantenedor Josep Carner, retintut a Brusselles, excusà la seva assistència amb una calorosa salutació.

El Sr. Badiou, Alcalde de Tolosa, pronuncià una allocució en el curs de la qual expressà novament l'orgull de la Ciutat en acollir aquesta manifestació incomparable de Cultura, d'una cultura que és inseparable de la noció de llibertat, i acabà pronunciant en català la frase ritual « *S'obre la Festa* », acollida amb una ovació entusiasta.

La Festa havia de començar amb el discurs inaugural del Mantenedor Ventura Gassol, però el poeta, havent-se trobat malalt a Bordeus mentre anava cap a Tolosa, havia hagut de renunciar a acabar el seu viatge. Aleshores fou Nicolau d'Olwer qui l'hagué d'improvisar.

L'orador donà les gràcies a la Vila de Tolosa per l'acolliment que ha fet a la Festa; recordà l'origen i l'expansió dels Jocs Florals, els Mantenedors dels quals treballen per al renaixement de la Pàtria; va retre homenatge al Doctor J. M. Bellido, president designat per als Jocs d'aquest any, la mort sobtada del qual, pel Juliol passat, deixà un buit irreparable entre els catalans exiliats; exaltà la memòria del músic Deodat de Severac, gran amic de Catalunya, i dels seus poetes i músics, la figura del qual és honorada en aquesta Jocs de 1952 com a símbol de la confraternitat catalano-occitana, i demanà, en fi, als catalans que s'associessin a la Festa en un acte de fe i d'esperança en un pròxim avenir de victòria. Una gran ovació coronà el discurs inaugural.

Tot seguit, el Secretari del Consistori, Alfons Serra i Baldó, llegí la seva Memòria, en la qual parlà de l'èxit obtingut pel Concurs. Malgrat la persecució que sofreixen a casa nostra, el prestigi de la Llengua i de la cultura catalanes s'estén a través de les terres lliures del Món, mentre l'hospitalitat francesa endolceix la tristesa del desarrelament. Després d'afirmar la fraternitat espiritual de les terres d'Occitània i de les de Catalunya, el Secretari anuncià que el Jurat, després d'examinar tres-cents deu treballs diversos (194 poesies i reculls de poesies, 6 novel·les, 24 assaigs, 3 traduccions, 14 contes i reculls de contes, 14 narracions, 22

obres teatrals i 33 composicions musicals) havia designat el Senyor Joan Barat, de Barcelona, com a guanyador de la més alta recompensa, la Flor Natural.

En absència del poeta llorajat, el President en funcions del Consistori, Josep-Sebastià Pons, va anar a cercar la Reina de la Festa designada pel Poeta, la Sra. Magali Hauriou, filla de Deodat de Severac. I als acords de la Gran Marxa de Joan I per la Còbia perpinyanesa, la Reina, de bracet del Sr. Pons, entrà voltada de la seva Cort d'Amor.

Llegida la poesia coronada, Alfons Serra-Baldó proclamà el poeta Edmond Brazes, de Ceret, guanyador de l'Englantina d'Or, i el poeta Albert Manent, de Barcelona, de la Viola d'Or i Argent. El Sr. Brazes, després que rebé de mans de la Reina la bella obra d'orfebreria que simbolitzava l'Englantina entre els aplaudiments del públic, llegí personalment el poema que li havia valgut tan bella recompensa i fou recompensat amb noves ovacions, que acolliren també calorosament la lectura de la Flor i de la Viola.

Tot seguit, el Secretari seguí llegint el veredict del Consistori, llarga llista de poetes i prosistes premiats entre els quals, Ambrosi Carrion, per la seva obra teatral: « El malefici » i Tomàs Querol per « La gàbia de vidre ».

També forem premiats: F. Palau, J. Sellarès, J. Serra, R. Muntanyola, X. Casp, M. Ruiz, J. Oliver, A. Bartra, Rosa Laveroni, Maria Capmany, A. Ferran, M. Companys, M. Ferrer, E. Albert, R. Xuriguera, Ll. Capdevila, J. M. Palau, D. Pallerola, J. M. Corredor, R. Tasis i Marca, C. Sindreu, Paulina Crusat, M. Guinart, J. Sauzet, Nuri Ripoll, J. del Pi, Palmira Jaquetti, Gràcia Llorens, Mas Pàrrera, I. Coma, Miquel i Vergès, J. Picó, Elvira Elies, J. V. Gironella, J. Gual, V. Casp, Ll. Esteve, R. Casajona, Elisabeth Oliveres, L. Vilà, P. Verdaguer, J. Cerdà, J. Vilalon, Prous i Vila, etc.

Posats sota l'advocació de l'amistat catalano-occitana, els Jocs Florals de la Llengua catalana de 1952 havien instituït nombrosos premis destinats a commemorar i exaltar les gestes i els llaços espirituals que de tot temps han lligat els nostres dos països. I així vàrem poder escoltar alguns bells poemes occitans premiats de René Nelli, de Carcassona, Pierre Lagarde, de Mazères, Peire Bec, de Narbona, les senyores Ponrouch-Petit, d'Ouvellhan, i Alba Serret, de Tolosa. El Premi musical « Deodat de Severac » fou atribuït a un recull de « Cançons antigues del Bearn i de Gasconya », recollides per Simin

Palay i bellament harmonitzades per Jean Poueich. Acompanyada al piano per Madame Jolibert-Ledieu, Mlle Jacqueline Roumens, en cantà algunes amb una veu i una gràcia delicioses.

Acabada la lectura i presentació del veredict, el Mantenedor Josep-Sebastià Pons, gran poeta català del Rosselló, i professor de la Facultat de Lletres de Tolosa, membre d'honor de l'Institut Català, pronuncià el tradicional discurs de gràcies. Evocant la Companyia del Gal Saber de Tolosa, va retre homenatge a Clemença Isaura, patrona dels Jocs Florals « que viu entre el mite i la realitat ». Amb una veu que era un cant i una prosa que tothom es demanava si no era en realitat vers, cantà la Sardana i l'Empordà, on el culte de la bellesa és immortal en la perennitat d'una civilització mil·lenària. Una inacabable ovació coronà aquella meravella de poesia, oratòria, posada al final de l'acte com un fermall deliciosíssim.

I tot seguit « Els Segadors » i la « Marsellesa » cloïen l'acte. Mentre, però, l'Esbart Dansaire del « Foment de la Sardana », de Perpinyà, donava una bella exhibició de folklore català al públic que d'arreu de França havia vin-

gut. El Consistori, la Reina i la Cort d'Amor, els Poetes premiats, la Comissió Organitzadora i les personalitats invitades, eren rebuts per l'Alcalde de Tolosa al Saló Henri Martin del Capitoli, on tenia lloc un Vi d'Honor, presidit per un enorme cap de Mercuri en pedra, bella obra escultòrica ofrena de l'Ajuntament de Tolosa als Jocs Florals Catalans. Oferí el Vi el Sr. Badiou, i li contestà Nicolau d'Oliwer, evocant novament les relacions de germanor entre les dues Pàtries catalana i Occitana i de l'ideal comú, de fomentar la pau damunt la llibertat i l'humanisme, els dos florons magnífics de la civilització llatina.

La gran diada finalitzà amb el sopar tradicional que tingué lloc a l'Hotel Regina i en el curs del qual foren pronunciats nous parlaments exaltant l'esperit de la festa i l'amor a la cultura catalana.

El dilluns, dia 8, al matí, Mantenedors i Comissió Organitzadora dipositaren una garba de flors, en homenatge als catalans morts en terres de França, damunt de la tomba del Doctor Bellilo, i un ramell amb una llaçada catalana al peu del Monument de Pere d'Aragó, al camp de batalla de Muret.

Angel FERRAN.

La reina de la Festa voltada de la seva Cort d'Amor.

DE LLEVANT A PONENT

« lo temps perdut, sospirant, maldiran »

Ausiàs March.

I

Com amagada font
dins la blanca mirada,
a una set ignorada
l'amor jove respon.

La vida és contemplada
com dins la pau d'un son:
interminable pont
sobre el buit de l'albada.

Es fràgil el record
i tot el món presència
que multiplica el cor,

i els ulls de cada absència
augmenten el neguit
d'un temps d'or, infinit.

II

Tant com el foc repta natura
i en un sol cos dos cossos fon,
l'adolescent en cor confon
el gerd amor, la febre obscura.

La joia és breu, dolor pregon;
tendra la flor i ja el tany madura;
quan el desig son cant atura
dins de la sang s'adorm el món.

Però, el record vetlla la porta
que s'obre a ruta de migjorn:
per al futur cap hora és morta.

Múltiples formes, a l'entorn,
assetjaran la llar, encara,
fins que una hi resti, com una ara.

III

Són lluny la set i les vies desertes.
El blanc casal sobre el turó somriu:
la intimitat clogué porta i badia;
les hores a Afrodita són ofertes!

L'amor renova el càntic successiu:
a un goig futur possibles veus despertes,
elles vindran, amb les mans ben obertes,
quan massa de l'hivern sigui captiu.

I el temps esguarda, immòbil, cada cosa:
és pur de tot neguit el pensament,
i tènue el record com llum de rosa.

Però, dins l'aire massa transparent,
ha de salvar, un verd polsim que plana,
d'oblit o enulç, la fràgil porcellana.

IV

Necessari com cel
— do de llum i misteri —
el cor vetlla un imperi
al temps i al seny fidel.

D'un a l'altre hemisferi
tremola un sol estel.
Un últim déu, rebel,
al capçal sol haver-hi.

El pàl·lid llantió
del record, transfigura
el món en recambró.

La flama ja és tan pura
que ateny un sol cairat:
dolcesa o soledat.

V

L'amor, si ens va ferir
ens va deixar penyora:
un sempre nou camí
al caire d'una aurora.

Si un dia ens féu morir
la imatge que es desdora,
de l'ombra atuidora
un nou esguard sorgí.

El goig no era comprendre
— els mots es tornen cendra
i el món és sencer al cor —.

sinó que amb un somriure,
ens ajudés a viure
sense témer la mort.

Joan BARAT

CATALANITAT DEL ROSSELLO

per Pau de la Fàbrega Pallarès

per totam Catalonia, videlicet a Salas usque ad Ilerdam.

per tot Catalunya, a saber des de Salas fins a Lleida.

(Constitució de Pau i Treva d'En Pere I el Catòlic — Any 1198).

La terra, la sang, la llengua, la història basen la catalanitat del Rosselló, o millor dit d'aquell conjunt de comarques: Rosselló estricte (plana), Vallespir, Conflent i Capcir (valls altes del Tec, de la Tet, i de l'Auda) i meitat nord-oriental de Cerdanya (vall alta del Segre), que havien de constituir, després del tractat dels Pirineus, la província francesa de Rosselló i, des de la Revolució, el departament del Pirineu Oriental (afegint-hi la contrada llenguadociana de les Fonolledes).

Uns vuitanta quilòmetres abans d'arribar a la Mediterrània, al nivell del pla de la Perxa separant les conques de la Tet i del Segre, la serralada pirinenca forma una bifurcació. L'extrem de la branca septentrional, o Cerberes, toca el mar al cap Leucata, el de la meridional, o Albera, al cap Cervera; la gran depressió entre les dues branques és el Rosselló amb els seus annexos del Conflent i Vallespir. Fins l'any 1659 no s'ha considerat aquesta branca meridional com una ratlla de separació natural o històrica. Per una i altra banda radien i s'escorren amb extraordinària harmonia els rius Tet, Tec, Ter, Llobregat i Segre, a través dels mateixos paisatges aspres i lluminosos. No més difícils de traspasar que la cadena enorme i desolada de les Corberes, l'Albera no ha estat mai, des dels temps prehistòrics, una barrera eficaç per als pobles que n'habiten els dos vessants, sinó « un nus, un centre, un cor » (1). Ja la identitat de població sembla gairebé absoluta quan Roma estén la seva dominació al Pirineu Oriental. Mateix compost ètnic: sobre els fons, encara preponderant a les muntanyes, de l'antiga raça pirinenca (que molta, basant-se en la toponímia, identifiquen als bascos), restes de

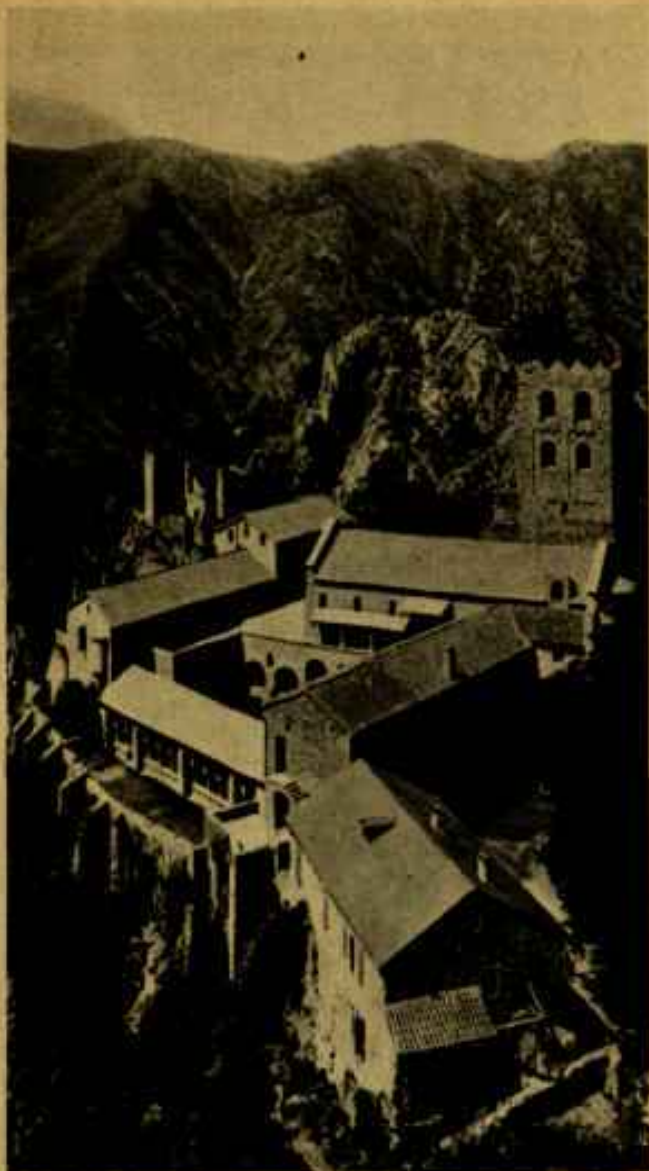
ligurs, elements grecs a la costa, i sobretot ibers, la metròpolis rossellonesa dels quals fou la famosa Iliberris (ara Elna). Si l'onada gàllica del segle IV abans de J.C. desborda les Corberes amb una tribu de Volques Tectosages, no passa de les valls baixes de l'Agli i de la Tet i sembla escassa la seva amplitud. Els Romans primers havien de fer de l'Albera una frontera, únicament administrativa i no política, en fixar-hi el límit entre llurs províncies de Narbonesa (Gàl·lia) i Tarraconesa (Hispania).

Unides sota la dominació romana, les dues bandes, ho resten sota la visigòtica que s'estén fins al Roine. L'aportament visigòtic, que han revelat important les recents excavacions d'Estagell, s'afegeix als elements anteriors per a completar la unitat de la raça, la solidaritat de la qual la invasió àrab-baràber del segle VIII enforteix cara al perill comú. La contraofensiva franca de Carlmany l'any 778 tampoc no s'atura a l'Albera: al principi del segle IX es constitueix entre el Roine i el Llobregat la Marca franca de Gòtia, desmembrada de la gran Marca de Sant Guillem de Tolosa. Els buits causats per la guerra i les expulsions són ocupats per fugitius « hispani » (2): la compenetració determina comunitat.

Si bé mesura administrativa i circumstancial, l'acta del rei Carles el Calb el 22 d'Abril del 865, dividint la Marca Gòtica en dues parts, Septimània i Marca d'Espanya, i fixant el límit septentrional d'aquesta a les Corberes, funda ensems la nacionalitat catalana i la catalanitat del Rosselló. Quan uns anys més tard, Guifré el Pilós, fill de Sunifred comte governador de Cerdanya-Urgell, i net del god

(1) AULESTIA I PIJOAN — *Història de Catalunya*.

(2) EGINHARD — *Vita Karoli Magni*.

L'Abadía de Sant Martí del Canigó, símbol de l'espiritualitat de la Catalunya Vella.
(Photo Apa.)

Borrell d'Ausona, esdevé Marquès de la Marca Hispànica, i que el capitulari de Quiercy atorga l'hereditat als grans feus, ja tots els comtats, de l'estany de Salses al Llobregat, pertanyen al mateix illinatge: Guifré, marquès, és comte de Cerdanya, Berga, Urgell, Besalú i Barcelona; els seus germans Miró i Radulf comtes de Conflent i de Rosselló-Empúries respectivament. Es reuniran definitivament a la corona barcelonina el comtat de Besalú (incloent Vallespir) l'any 1111, el de Cerdanya-Conflent l'any 1117, el de Rosselló en fi l'any 1172 en el regnat del primer Comte-Rei N'Alfons I, que morirà a Perpinyà el 25 d'Abril del 1196. I mentre va desagregant-se pels extrems l'enorme cos de la Monarquia franca, la confederació familiar dels comtats de la Marca substitueix la sobirania del remot rei dels Francs per la del comte de Barcelona, cap del Casal.

Llavors els Usatges, promulgats l'any 1058 per Berenguer I, són adoptats de mica en mica per tots els comtats de la Catalunya Vella, formant la Constitució jurídica de la nació catalana, des

del cap Leucata al Llobregat i aviat fins a l'Ebre. Llavors sota l'impuls dels grans « comtes-monjos » neix i floreix aquella extraordinària cultura monàstica que fa del Pirineu català el primer fogar de la civilització d'Occident. Abans d'anar a vestir l'hàbit a Monte-Cassino, Oliva-Cabreta de Cerdanya-Conflent acull a Cuià dos il·lustres venecians, Sant Romuald i l'ex-duc Pere Urseol. El seu primogènit, el comte Guifré, funda el monestir de Sant Martí del Canigó, mentre el seu fill segon Oliva, comte de Berga, esdevé abat de Santa Maria de Ripoll i de Sant Miquel de Cuià que restaura magníficament. El mateix Oliva promou el concili de Toluges en Rosselló, on fa adoptar la institució de « Pau i Treva » primer intent per a limitar els estralls de les guerres. Llavors com a Ripoll es desenrotlla als santuaris de Conflent i Rosselló (Cuià, Sant Martí del Canigó, Cornellà, Serrabona, Elna), des d'influències orientals, lombardo-bizantines i mosàrabs, el meravellós art romànic català, potser l'expressió més profunda i autèntica del geni del nostre poble. Alhora, amb molts de llurs vassalls, participen a la primera croada els comtes Gerard de Rosselló i Guillem Jordà de Cerdanya-Conflent: aquest morirà a Terra Santa com el seu cosí de Barcelona, Berenguer Ramon II el Fratricida.

En els regnats dels dos primers Comtes-Reis, els comtats septentrionals, del tot integrats a Catalunya i a la Corona confederal catalano-aragonesa, tenen un paper important en la política de penetració a les terres de Llenguadoc i Provença. L'any 1197 Perpinyà, primera de totes les ciutats catalanes, rep d'En Pere I el Catòlic la seva Carta de Consolat (3). Però amb el desastre de Muret, on cauen molts rossellonesos, s'esfondra el somni de l'Imperi Occità: la senyera de les flors de lliri oneja al cap Leucata. Mentre una doble línia fortificada s'edifica a les altures de les Corberes, ara frontera militar, mariners i cavallers del Rosselló segueixen En Jaume I a la conquesta de les Balears i del regne de València. El 16 de Juny del 1258 el Conqueridor signa amb el Sant rei de França Lluís IX l'importantíssim tractat de Corbeil: mitjançant la cessió per Jaume de tots els seus drets sobre els feus del migdia de França (tret de Montpeller), Lluís renuncia tota pretensió de sobirania sobre els territoris de la Catalunya Vella, antiga Marca Hispànica (comtats de Barcelona, Ausona, Girona, Empúries, Besalú, Rosselló, Conflent i Cerdanya). El 1275 En Jaume I celebra a Sant Joan el Vell de Perpinyà el casament del seu fill segon Jaume amb N'Escaramonda de Foix. Desgraciadament pel seu testament el mateix Conqueridor trenca la unitat catalana i confederal per la constitució a favor de l'Infant Jaume de l'estrany regne de Mallorca, compost de les Balears, Rosselló i Cerdanya amb la Senyoria de Montpeller: falta cabdal comparable a la del rei de França creant el segon ducat de Borgonya al segle XIV.

La política moltes vegades pro-francesa dels reis mallorquins, la traïció d'En Jaume II ajudant, malgrat la resistència armada dels seus propis sotmesos rossellonesos, la « Croada » de Felip l'Ardit acabada per la retirada i la mort del sobirà francès camí de Perpinyà, no impedeixen que els comtats septentrionals romanguin espiritualment i fins i tot jurídicament membres de la Nació catalana. Ja el 1279 per l'acta de Perpinyà el rei de Mallorca s'havia reconegut feudatari del seu germà

(3) La Carta municipal de Perpinyà és de febrer del 1197, la de Lleida d'abril del mateix any.

En Pere II el Gran (4). Els territoris insulars i continentals del regne mallorquí no tenen Corts pròpies i han de concórrer a les Corts Catalanes; llur moneda legal és la barcelonina; els reis són catalans de sang, de llengua, de costums. El període mallorquí (1276-1344) representa pel Rosselló una època d'extraordinària florida de les arts i de la cultura nostres. A Perpinyà, capital continental i residència principal del monarca, En Jaume II edifica el Palau Reial, meravella d'estil gòtic català, germà de l'Almudaina de la Ciutat de Mallorca i del castell de Bellver. La Cort perpinyanesa, fastuosa i refinada, regida per les magnífiques « Lleis Palatines » promulgades el 1237 i adoptades després a Barcelona per en Pere III el Cerimoniós, atreu els més notables escriptors i artistes del temps.

Des de la fi del segle XII el Rosselló, com les altres comarques de Catalunya, havia participat a la poesia d'expressió provençal amb els trobadors Guillem de Cabestany, Pons d'Ortafà, Formit de Perpinyà, Berenguer de Palasol, Ramon Bistors, Vilarnau. Al segle XIII, el català, idioma autòcton del poble rossellonès, s'ha alçat a la dignitat de llengua literària i estatal i apareixen els primers poetes locals: Dalmau de Castellnou, el Capellà de Bolquera. L'any 1282 Ramon Llull resideix al Palau Reial de Perpinyà on escriu, a petició d'En Jaume II, el seu poema teològic « Lo Pecat de N'Adam ». Al segle XIV es destaquen dos escriptors cults i elegants, dignataris de les Corts de Mallorca i de Barcelona: Joan vescomte de Castellnou, mantenidor del Consistori del Gal Saber de Tolosa, a les obres del qual figura una « glossa al doctrinal de trobar » dedicada al rei En Jaume II d'Aragó, i Bernat de So, senyor de Millàs, autor d'una « Visió en somni » de 1328 versos. El perpinyanès Guip de Terrena o Terrer, bisbe de Mallorca i d'Elna, escriu la seva obra escolàstica « Summa de les heretgies ». En la pintura la influència de Siena triomfa com a Catalunya de les tendències bizantinistes (escola rossellonesa de Mestre Alexandre) o franceses, dominants al principi del segle XIII. El

(4) Cal mencionar l'ascensió del rei En Pere II el Gran al Canigó on, segons la llegenda, va combatre un drac colossal.

gran Ferrer Bassa pinta un retaule per a la capella palatina de la Santa Creu, mentre Guillem Sagrera, arquitecte de la Llotja de Mallorca, edifica la nova església Sant Joan de Perpinyà.

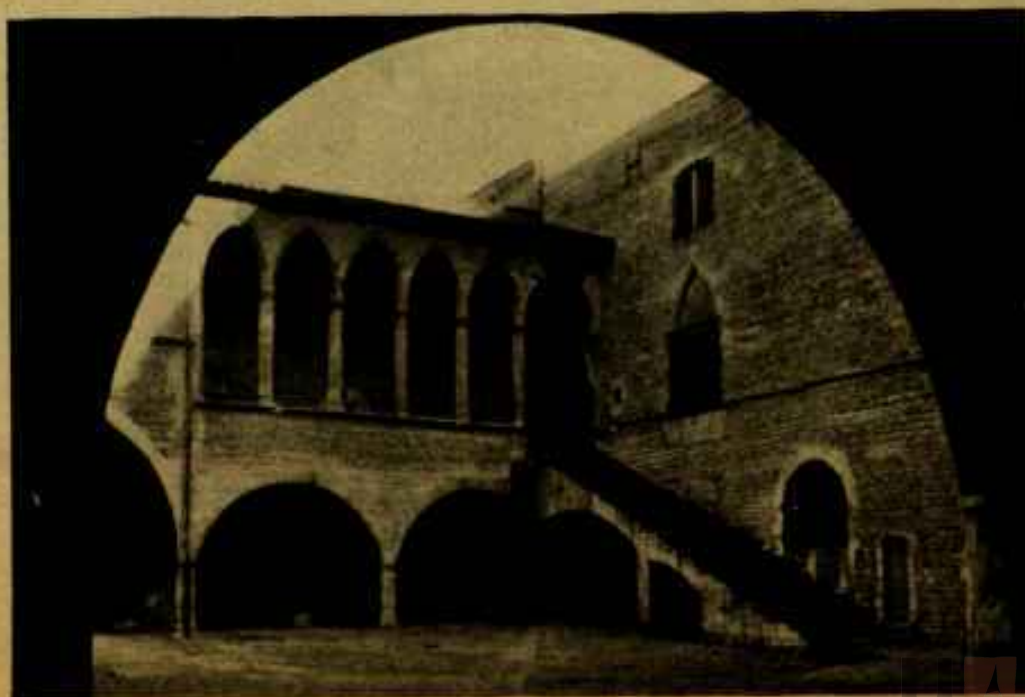
Alhora els fills de Rosselló i Cerdanya participen a les gloriuses expedicions a Sicília i Orient, i un cavaller rossellonès, Roger Deallor, serà el primer governador català del ducat d'Atenes. La lleialtat patriòtica d'En Ramon Muntaner, el cronista dels Almogàvers, no fa cap diferència entre els tres rams de la nissaga de Barcelona (Catalunya-Aragó, Mallorca, Sicília), quan per exemple conta en pàgines plenes de tendresa com va portar de Catània al Palau de Perpinyà el petit infant Jaume, hereu de Mallorca, a la seva àvia. La prosperitat econòmica acompanya i sosté el desenrotllament artístic: la fama de la indústria llanera perpinyanesa s'estén fins als extrems d'Europa i de l'Orient Mediterrani.

L'any 1344, En Pere III el Cerimoniós, per a acabar amb les intrigues perilloses del seu cosí, cunyat i vassall Jaume III, reuneix a la seva corona els territoris del regne de Mallorca, restablint la unitat catalana (5). D'ara endavant, com al temps dels tres primers Comtes-Reis, els comtats de Rosselló i Cerdanya no solament pertanyen a la Confederació sinó que són del tot integrats a la Catalunya estricta, « Membres del Principat », regits per les Constitucions de Catalunya, són representats a les Corts Catalanes i sotmesos a l'autoritat de la Diputació del General o Generalitat. Dins el reialme de Mallorca existien dos procuradors o lloctinents del rei, un per a les illes, un per als territoris continentals; aquesta organització és mantinguda després de la reunió, amb un governador particular pels comtats de Rosselló i Cerdanya. Des del punt de vista eclesiàstic el bisbat rossellonès d'Elna, ja subordinat l'any 971 a l'efimer arquebisbat d'Ausona, és sufragani de Tarragona com el bisbat d'Urgell del qual depèn Cerdanya (6). A Perpinyà,

(5) Montpeller, isolat des del tractat de Corbeil, havia passat a França l'any 1343.

(6) Sols la petita comarca del Capcir (vall alta de l'Audà) depenia del bisbat llenguadocià d'Alet.

El palau dels reis catalans de Mallorca i dels comtes-reis de Catalunya i Aragó, a Perpinyà. (Photo A. Chauvin.)

El rei català Joan Ier., fill de Perpinyà, segons l'estàtua fàcent al Monestir de Poblet.

com als altres municipis importants del Principat que frueixen d'una organització i llibertats pròpies, la Diputació té un representant permanent, el « diputat » local, que manté amb la Generalitat una correspondència activa, així com els Consols de Perpinyà amb el Consell de Cent de Barcelona: dintre de la Monarquia confederal catalano-aragonesa-valenciana-mallorquina (a la qual s'afegiran els regnes italians i ducats grecs, o confederació « dellà mar »), el mateix Principat presenta la forma d'una federació de repúbliques municipals en relacions estretes entre elles, de la qual Barcelona és cap i presidenta (7).

Els tres darrers reis de la dinastia catalana resideixen llargues temporades al Palau Reial de Perpinyà, celebrant-hi Corts diverses vegades. Oficialment la denominació de « Principat de Catalunya » apareix per primera vegada en la convocatòria de les Corts perpinyaneses de l'any 1350 (« ad utilitatem Catalonie Principatus »). Prenent per model « l'Estudi general » de Lleida, En Pere III el Cerimoniós funda la Universitat de Perpinyà, fogar de cultura per els estudiants de les comarques septentrionals del Principat fins a Girona i edifica el pintoresc castell petit de la ciutat, o « Castillet » (8). El 1348 Mossèn Joan Capeir, capellà de Sant Joan de Perpinyà, fa la traducció catalana del Lancelot. Nascut el 1350 a la capital rossellonesa, el Primogènit Joan hi celebra l'any 1380 les seves nocces esplèndides amb Na Violant de Bar. L'il·lustre Bernat Metge, secretari de la Casa i Cancelleria

Reials, fa nombroses estades al Palau de Perpinyà on escriu la bella lletra d'En Joan I l'Amador de la Gentilesa als Consellers de Barcelona perquè segueixin celebrant les festes de la Gala Ciència. En aquell temps Jaume Cascalls entalla el retaule d'alabastre de Cornella de Conflent; el « Mestre de Palau » pinta sa bella Verge a l'estil dels germans Serra; el perpinyanès Aleix Cogunya obra a l'estudi del gran gironí Lluís Borrassà. El rei Joan I atorga a Perpinyà la creació del Consolat del Mar. En Martí l'Humà distingeix particularment la capital del Rosselló edificant-hi l'exquísida Llotja de Mar d'estil gòtic flamejant, bessona de les de Mallorca i València i activant les obres de l'església nova de Sant Joan fundada pel rei Sanç de Mallorca. Celebra Corts al Palau Reial: representa un cim en la història del Rosselló català aquell dia del 26 de Gener del 1406 on el darrer Comte-Rei del Casal de Barcelona pronuncia davant dels tres « Braços » del Principat la seva memorable « proposició en llaor de Catalunya ». El 1408, Fra Francesc Eiximenis, enciclopèdic autor del « Crestià » i del « Regiment de la cosa pública », teòleg, moralista, tractadista de ciències polítiques, és fet bisbe d'Elna; hi mor l'any següent i és enterrat a Perpinyà. El perpinyanès Bernat Burriac és metge de la casa reial. El rossellonès Pere de Sagarriga, arquebisbe de Tarragona i president del Parlament català, és un dels tres representants de Catalunya a la conferència de Casp per a designar el nou monarca.

El 1408 Benet XIII (Pere de Luna) havia reunit a Perpinyà un concili de cent vint prelats de la seva obediència per donar fi al Cisma d'Occident. Set anys més tard el primer rei de la dinastia castellana, En Ferran I el d'Antequera, acollint a la mateixa capital rossellonesa l'Emperador Segimon, s'acorda amb ell per abandonar el papa aragonès que tant l'havia ajudat a obtenir la corona. En aquell afer com a Casp té un paper decisiu el sant valencià Fra Vicenç Ferrer. La reina Na Maria, florentina general del seu espòs el conqueridor de Nàpols N'Alfons el Magnànim, resideix llargues temporades al Rosselló, presidint Corts, edificant la Casa de la Diputació i atorgant als tres estaments o « mans » de Perpinyà els mateixos privilegis que als de Barcelona. Un dels millors servidors de la política d'expansió del Magnànim a la Mediterrània oriental i als Balcans, el rossellonès Ramon d'Ortafà, ostenta el títol de virrei a Grècia, Albània i Eslavònia i bat moneda a Croia (1452-54).

El regnat següent és un període de calamitats per Rosselló i Cerdanya. En lluita contra el Principat sublevat, el rei Joan II, a canvi d'un préstec de 300.000 escuts, cedeix en penyor a Lluís XI pel tractat de Balona (1462) els castells de Perpinyà i Colliure i les rendes dels dos comtats. El rei de França ocupa Perpinyà i Puigcerdà i, aprofitant les dificultats del seu aliat, anexa els comtats (1463). Acabada la guerra civil de dotze anys, Joan II amb l'ajut de la Generalitat dirigeix els seus esforços a reconquerir les comarques perdudes. Duts pels membres de la potentia família d'Oms, els rossellonesos s'alcen en armes (1472). Joan II entra a Perpinyà, hi reuneix les Corts (1473) i a l'església Sant Joan enmig de l'entusiasme popular jura defensar la ciutat. La concòrdia de Perpinyà neutralitza els comtats (setembre del 1473). Poc després de la retirada d'En Joan, una contraofensiva francesa fa caure Elna i al cap d'un llarg setge, Perpinyà (Març del 1475). En homenatge a la lleialtat i a l'heroisme dels perpinyanesos, Joan II decora la ciutat del títol de « Fidelíssima », conservant-li tots els seus privilegis de Vila de la Corona d'Aragó.

(7) J. CALMETTE — *La question des Pyrénées et la marche d'Espagne* (Paris, 1947).

(8) El diminutiu regular seria « Castellet », però el nom tradicional a Perpinyà és « Castillet ».

La repressió francesa és molt dura : el valent Bernat d'Oms i el fill del còngol de Perpinyà, Joan Blanca, són decapitats al Castell Reial. Aquella primera dominació francesa no va arribar a conquerir els cors dels rossellonesos i molts d'ells van emigrar a Catalunya, com el poeta castellanitzat Pere Moner que participà a la guerra granadina. Per a obtenir l'absolució del seu confessor, Sant Francesc de Paula, Lluís XI agonitzant ha de fer la prometença de restituir el bé mal adquirit, però no té temps de complir-la.

Divuit anys després de la capitulació de Perpinyà, el nou rei de França Carles VIII es decideix a renunciar a la conquesta del seu pare en bescanvi de la neutralitat d'En Ferran II en la guerra de Nàpols (tractat de Barcelona). El 13 de Setembre del 1493, l'any següent la presa de Granada i el descobriment d'Amèrica, els Reis Catòlics entren solemnement a Perpinyà i restableixen la unitat catalana. Integrats una vegada més a Catalunya, representats a les Corts i sotmesos a la Generalitat, els « Comtats » (com es diu per antonomàsia) conserven dintre del Principat llur organització particular. Les quatre vegueries de Rosselló-Vallespir (Perpinyà) Conflent-Capcir (Vilafranca), Cerdanya (Puigcerdà) i Vall de Ribes (Ribes) són posades sota l'autoritat d'un « portantveus » o governador subordinat al governador general, més tard virrei, de Catalunya. La jerarquia judicial s'estableix així : tribunals dels veguers, « governació » de Perpinyà, Reial Audiència de Barcelona.

En aquella fi del segle XV i durant el segle XVI la cultura catalana brilla encara al Rosselló amb llum molt viva. El 1499 un alemany vingut de Barcelona obre a Perpinyà la primera impremta que publicarà llibres de gran interès tals com la traducció catalana de la « Cirurgia de Mestre Pere d'Arglata » i el primer diccionari català-alemany. El ric burgès Sanç edifica la magnífica casa del carrer de l'Emperador (ara de la Mà de Ferro), típica del nou estil renaixentista. Molts pintors de gran vàlua es dediquen a la decoració dels retaules : Andreu Fàbregues, Guillem i Pere Girona, Gilabert i Jaubert Gancelm, Ferrer, Costa, Arnau Gassies, més tard Joan Perles, Antoni Peytavi, Joan Moles, els germans Felip i Josep Brell.

Des del temps del Reis Catòlics i sobretot dels dos primers Austries, el Rosselló té la missió gloriosa i perillosa de baluard dels regnes units d'Espanya. Ja el 1497 la presència d'una guarnició castellana havia suscitat a Perpinyà motins tan greus que el general Enrique de Guzman hi havia trobat la mort. Després de la invasió del 1542 i del setge de Perpinyà pel delfí de França Enric, Carles I i Felip II transformen la capital dels comtats en plaça fortíssima i edifiquen el potent castell de Salses, lleó roig ajupit entre les Corberes i l'estany, clau del Principat i de la Monarquia espanyola, que avui encara marca al viatger arribant del nord l'entrada a les terres catalanes. L'Emperador que tanta dilecció tenia pels catalans visita Perpinyà, on un braç de ferro armat d'una espasa senyala el bastió on es diu que va prendre la guarda d'un sentinella adormit. A la fi del segle XVI i principi del XVII el Rosselló participa a la decadència econòmica i cultural de Catalunya. No cal exagerar les velleïtats autonomistes envers el Principat d'alguns rossellonesos prenent (potser a suggestions d'Olivares) formar entitat a part amb Diputació pròpia : l'episodi de la Mà Armada de Perpinyà contra Barcelona l'any 1629 acaba de seguida en el ridícul i no té cap conseqüència. Un testimoni de la solidaritat i del patriotisme catalans dels Comtats és l'obra de « l'autonomista » Andreu Bosch, « Títols d'Honor de Catalunya », impresa a Perpinyà el 1628, que surt en defensa de la terra, de la llengua, preocupant-se de la seva puresa i anatematitzant els escriptors i predicadors que l'abandonen per la castellana. Testimoni també la unanimitat contra la invasió francesa del Juny del 1639 : es proclama el Sometent i Salses lliurada per un alcalde italià és represa gràcies a les tropes de la Generalitat. En aquell temps l'art rossellonès brilla encara en la pintura amb Antoni Guerra el Vell i els seus tres fills, en l'escultura amb Llàtzer Trenulles.

La política de provocacions sistemàtiques d'Olivares envers Catalunya havia de tenir repercussions incalculables en aquella comarca frontera. En retirar-se del Principat cap al Nord, les « nacions » de l'exèrcit espanyol es lliuren a un sense fi de robaris, incendis, assassinats i violacions. A l'anunci del « Corpus de Sang » barceloní, els rossellonesos

La Llotja de Mar a Perpinyà, edificada pel rei català Martí l'Humà, darrer comte-rei del Casal de Barcelona. (Photo A. Chauvin.)

s'alcen en armes als crims de « Visca la Terra ! Muira el mal govern ! ». El 7 de Juny del 1640 els consols de Perpinyà refusen l'allotjament als soldats i el governador La Rena bombardeja la ciutat des de la Ciutadella on està encarcerat el diputat militar Francesc de Tamarit. En Agost, els emissaris de la Generalitat duts pel rossellonès Francesc de Vilaplana i Agulló s'entrevisten amb el governador francès de Leucata, M. d'Espanan. La guerra de Separació havia començat. Juridicament l'aliança militar de la Generalitat amb França pels pactes d'Agost i Octubre del 1640 i la proclamació el 23 de Gener del 1641 del rei Lluís XIII « comte de Barcelona, Rosselló i Cerdanya » per la Junta de Braços Generals (o Corts sense el rei) i el Consell de Cent mantenen la unitat catalana. Durant els dotze anys del règim d'unió personal de Catalunya amb França, el Rosselló i la Cerdanya romanen legalment integrats al Principat, sotmesos a la Generalitat i als virreis francesos de Barcelona. No es coneix amb certesa el pensament profund de Richelieu en quant a l'autonomia i a la integritat de Catalunya jurades solemnement pel rei de França al tractat de Peronne del 19 de Setembre del 1641; emperò cal reconèixer la correcció perfecta de l'actitud del gran Cardenal, que potser s'hauria acomodat d'una República catalana amb protectorat francès. Desgraciadament la mort de Richelieu, la nominació de Mazari, esperit flexible i inescrupolós, la guerra civil a França, les desfetes de l'exèrcit franco-català, la política més liberal de Felip IV, canvien del tot la situació. Des de Setembre del 1642 la guarnició castellana de Perpinyà havia lliurat la ciutat als francesos, després d'un setge horrorós pels veïns. En Octubre del 1651, Barcelona es ret al Rei Catòlic que confirma els privilegis del Principat. En fi, al cap de llargues negociacions, França i Espanya signen el 1659 el Tractat dels Pirineus consagrant la partició de Catalunya entre ambdues Monarquies, el Rosselló passant a França amb un tros de Cerdanya, sense l'assentiment de les Corts Catalanes necessari per a alienar juridicament territoris « perpètuament units al Principat » segons les Constitucions de la nació (9). Els drets del rei de França sobre Rosselló i Cerdanya no tenien ni més ni menys fonaments que els que podia pretendre sobre el comtat de Barcelona i tota la Catalunya Vella; els uns i els altres es remuntaven a l'època de la Marca franca d'Espanya i havien donat lloc a les mateixes renúncies solemnes al tractat de Corbeil (1258). Adhuc la nova frontera no corresponia ni a la línia divisòria natural ni a « l'antiga separació de les Gàl·lies i de les Espanyes », invocada pel tractat a falta d'altre argument jurídic o històric: la vall alta del Segre — meitat nord-oriental de Cerdanya — passava a França amb el Rosselló i es mantenen els drets de co-sobirania del Rei Cristianíssim sobre Andorra, mentre la vall alta de la Garona (Vall d'Aran), de llengua gascona, romanla espanyola així com la ciutat cerdana de Llívia absurdament enclavada en terra francesa. Tampoc les anexions de Lluís XIV no coincidien amb les de Lluís XI ni amb els dominis continentals del regne de Mallorca que ambdós havien comprès la totalitat de Cerdanya amb Puigcerdà. En realitat el tractat dels Pirineus consagrava l'únic dret de conquesta i representava sols el resultat de l'equilibri de les forces de dues grans Monarquies absolutistes, de l'habilitat dels negociadors francesos (en particular de l'arquebisbe de

Tolosa, Pere de Marca, erudit autor del « Marca Hispanica ») en fi de la fatiga de les poblacions catalanes desitjoses d'escapar a tot cost dels estralls d'una guerra interminable.

Fins en la separació, els rossellonesos afirmen llur catalanitat, refusant la incorporació al Languadoc, exigint la creació d'una província autònoma regida per les Constitucions de Catalunya amb el català com a única llengua oficial. Més hàbil que el seu predecessor Lluís XI, Lluís XIV consent tot, jurant tots els privilegis, mantenint la flicció i l'equivoc de la unió personal entre França i els catalans proclamada pel tractat de Peronne. Constitueix un « Consell Sobirà » compost (llevat d'un sol rossellonès) de magistrats de la Reial Audiència de Barcelona, emigrats a Perpinyà mentre molts nobles rossellonesos fidels al Rei Catòlic passaven al Principat. Fins al final del segle XVII no apareix compenetració entre la província « reputada estrangera » i França preocupada pels seus projectes d'engrandiment a Flandes. Adhuc el 1670, Lluís XIV proposa a Espanya, en bescanvi dels Països Baixos, la retrocessió de Rosselló i Cerdanya amb la Navarra francesa i un ajut militar i financer per a la reconquesta de Portugal (missió a Madrid de Pere de Bony, arquebisbe de Tolosa); però don Gaspar de Bracamonte, comte de Peñaranda, refusa aquell arranjament tan avantatjós per ambdues corones. Uns anys més tard la revolta dels « Angelets » i la conspiració de Vilafranca del Conflent (1674) traïda per la bella i dissortada Inès de Liar, són ofegades en sang pel barceloní Sagarra president del Consell Sobirà.

Als darrers anys del segle XVII comença la política d'assimilació amb la introducció de les primeres escoles franceses. El 1700 es prohibeix el català a favor del francès en totes les actes públiques. La província de Rosselló era massa petita per a resistir eficaçment la pressió administrativa i les seduccions d'una llengua i d'una civilització que llavors s'imposaven a tota Europa: és el temps on el perpinyanès Jacint Rigau esdevé pintor de la Cort de Versalles. Emperò fins al final del segle XVIII es manté l'esperit d'autonomia i encara el 1789, als quaderns de queixes pels Estats Generals, els rossellonesos invocant el tractat de Peronne del 1642 reivindiquen el respecte de llurs llibertats. La centralització « jacobina » de la Revolució i de l'Imperi, l'ensenyament, la premsa, més tard el cinema i la ràdio, acceleren l'afrancesament, rebaixant la llengua catalana al nivell d'un patuès popular abandonat cada dia més per la classe dita culta.

Hem vist que des de l'origen, el català ha estat l'idioma vernacle dels naturals de la Catalunya francesa. En la divisió tradicional en tres grups dialectals: occidental, central i oriental (o insular), les parles de Rosselló, Vallespir, Conflent, Capcir i Cerdanya pertanyen al segon grup com els dialectes de la regió Barcelona-Girona-Vic-Manresa que constitueixen la base de la llengua literària. Les característiques principals del rossellonès són la transformació fonètica de la o tancada en u i la substitució per i de la o terminal de la primera persona del present d'indicatiu. Paral·lelament a obres literàries el Rosselló va donar en llengua pàtria una riquíssima producció de memòries i sobretot de cançons populars i goigs la tradició dels quals avui encara es conserva molt viva a casa nostra. També fins al començ del segle XIX es manté a Perpinyà una edició de llibres catalans, gairebé únicament religiosos, la llengua dels quals s'identifica del tot a la del Principat (adhuc als castellanismes). El català del Rosselló, però, semblava con-

(9) Ferran SOLDEVILA — *Història de Catalunya* (T. II).

demnat a una mort ràpida, quan el moviment de renaixença de les terres catalanes d'Espanya hi despertà un eco inesperat i meravellós (10).

Després del precursor Mossèn Antoni Jofre (+1863) apareix, al darrer terç del segle XIX la primera generació literària amb els poetes Justí Pepratx, « pare de la renaixença rossellonesa », amic i traductor de Verdaguer, Mossèn Josep Bonafont, Gabriel i Jaume Boixeda, Jaume Boher, Juli Cornévol, Emili Boix, el gramàtic Puiggari, que s'oposen al corrent afrancesat i groller d'Albert Salsat. En la segona generació que surt amb el segle XX es pot distingir dos grups: el primer, animat per un gascò catalanitzat, el gran bisbe d'Elna i Perpinyà Juli de Carsalada, restaurador de Sant Martí del Canigó, afirma la unitat lingüística i cultural del Rosselló amb el Principat, Mallorca i València i propaga amb entusiasme les normes de l'Institut d'Estudis Catalans; l'altre dominant a l'Acadèmia dels Jocs Florals de la Ginesta d'Or fundada a Perpinyà l'any 1923, encara que escrivint en català correcte, es tanca dins un « rossellonisme » provincialista i estret. Aquella generació compta escriptors de gran vàlua, alguns dels quals estan encara en plena activitat: Esteve Casespou, Juli Delpont, Antoni Batlle, Pau Berga, Joan Narach, l'admirable poeta Josep Sebastià Pons (que figura en totes les antologies publicades a Barcelona), Simona Gay, Joan Amada, folklorista i poeta, Carles Grandó, animador de totes les entitats culturals, l'arqueòleg Brutalls, el gramàtic Lluís Pastre, Amadeu Pagès, autor de tesis definitives sobre Auziàs March, Francesc Francis, Lluís Bartre, Mossèn Jampy, Horaci Chauvet, Angela Balent-Sicart, Esteve Canal, Mossèn Borateu, Joana Mauresó... etc... Una tercera generació apareix el 1936 amb la creació del moviment « Nostra Terra » i la publicació, desgraciadament interrompuda per la guerra, del seu butlletí « portanveu de la joventut catalanista de Rosselló, Vallespir, Conflent, Capcir i Cerdanya »: seguint la gloriosa tradició dels Pepratx, Bonafont i Carsalada, exalta la solidaritat espiritual dels comtats septentrionals amb totes les terres germanes de la Gran Catalunya. Al costat del poeta ceretà Edmon Brazès que fa l'enllaç amb la generació anterior, gairebé tots els escriptors catalans rossellonesos de menys de cinquanta anys han rebut la formació de « Nostra Terra »: Alfons Mias, apòstol i organitzador desaparegut massa aviat, el professor Enric Guiter, lingüista eminent, poeta, ardent propagandista de l'ensenyament català, Gumeriand Gomilà, Abdon Poggi, Josep Medina, Lluís Basseda Roger Grau, Pere Trilles, Joan Brieu, Roger Donat, Robert Martí, Josep Cantenys, Gabriel Deltrull, Mossèn Maties Delcor, etc... I ara l'eclosió dels joves talents de la Senyora Oliveres-Picó, Enric Garriga, Antoni Cairol (Jordi Pere Cerdà), Francesc Català, Maria Lluïsa Rouzaud, Pere Verdaguer, Raquel Perxes, Joan Roig, Miquel Modat, Lluís Vilar, Miquel Perpinyà, etc. fa esperar un esdevenidor magnífic per la literatura catalana del Rosselló. No cal oblidar els germans Bauby, animadors de la valenta revista bilingüe « Tramuntana »; Josep Deloncle defensor de totes les tradicions de casa nostra; els arqueòlegs Durliat i Joffre, restauradors dels antics monuments de la nostra història, Pere Ponsich i Annetta de Pous; Enric Pepratx i el Foment Sardanista premiat

(10) Manlleuem la descripció del moviment literari rossellonès i la seva divisió en tres generacions a l'admirable « Livre de Catalan », desgraciadament encara inèdit, del Professor Enric GUITER, a qui ens plau de significar el nostre afectuós agrament.

l'any passat al concurs de Barcelona: els « Dansaires Catalans » d'Amèlia, l'« Orfeó Canigó » i la bella formació coral; les nombroses cobles que fan ressonar primes i tenores a totes les festes majors dels pobles rossellonesos. La llei de l'11 de Gener del 1951 autoritzant l'ensenyament del català a les escoles dels tres graus ha suscitat gran entusiasme i ja aquest any centenars d'alumnes presentaran al batxillerat l'examen de llengua i literatura catalanes.

Si bé avui és arrelat al poble rossellonès el sentiment d'adhesió a França, enfortit pels sacrificis comuns als camps de batalla i l'apreciació dels beneficis d'una bona administració, no ho és pas menys la consciència de la seva catalanitat secular. No ha deixat mai de proclamar-se català i d'aixecar a cada festa la gloriosa senyera d'or barrada de sang. Perpinyà la Fidelíssima ostenta sempre amb orgull l'escut reial de Catalunya amb la imatge de Sant Joan Baptista que li va atorgar En Martí l'Humà. El veïnatge amb el Principat no solament ha despertat des de setanta anys al Rosselló l'esperit de renaixença i de solidaritat catalanes, sinó que ha provocat una veritable recatalanització ètnica per la immigració de milers de catalans peninsulars cercant millors condicions de treball o fugint les persecucions: els il·lustres fills de Catalunya Pompeu Fabra i Pau Casals han trobat al peu del Canigó un refugi que no era un exili. Lleials ciutadans de França, els rossellonesos reivindiquen el respecte de llur catalanitat considerant-la com la part més preciosa de llur ésser. Penetrats de cultura francesa i estimant-la, no accepten d'oblidar que han pertangut durant set segles i pertanyen encara espiritualment a l'una de les civilitzacions més harmonioses i humanes que hagin aparegut sota el cel: Barcelona segueix essent per ells la capital sentimental. No desitgen reedificar una barrera entre ells i llurs germans occitans, però pensen que si la federació d'Europa comana la « devaluació de les fronteres », segons l'expressió del Sr. Robert Schumann, cap frontera no mereix ésser devaluada com la de l'Albera que separa dues branques d'un mateix poble.

Europeitzar les Espanyes com ho somniava Joan Maragall, constituir el vincle vivent entre el món francès i l'immens món ibèric, quina missió més magnífica per als catalans de demà!

Avui, inclinats vers Catalunya, els rossellonesos li criden amb amor i respecte: « Mare, els teus fills d'ultra Albera, que van participar a totes les teves glòries, són amb tu en el desconhort i en l'esperança ».

Pau DE LA FABREGA PALLARES.

Casa Catalana

12, RUE SAINT-SULPICE - PARIS VI
Mètres: Odéon et Saint-Sulpice - Tél.: DAN. 75-55

Produits du Pays Catalan et d'Espagne

Tourrens, Rosquilles
Vins fins du Roussillon
Poteries et Céramiques d'Art...
Espadrilles « Vigatanos »

Correspondant de l'Office de Tourisme du Roussillon

La molinera

d'AMBROSI CARRION

— Avant molinera. A la feixa, els préssecs estan a punt. Abans que els ocells se'ls mengin o els lladregots se'ls emportin, hi valgo jo que no espero.

I

La molinera va vestida de blanc, les mànigues doblegades damunt dels colces, l'escot generós. La molinera és rossa i el polsim de la farina li emblanqueix el cabell.

El molí és negre, xaruc, però ara que el sol hi toca té color de mel. L'aigua de la bassa reflecteix la llum com un mirall.

Davant la porta hi ha la carretera que segueix el fil de l'aigua.

La roda del molí és posa en marxa; l'aigua es remou i canta.

La molinera blanca, rossa i enfarinada s'asseu al pedris del portal a prendre el sol.

II

Passa un pagès que se'n va cap al tros arriant el matxo.

— Ja prens el sol de bon matí?

— Què voleu que faci?

— Qualsevol diria que esperes, tan neta i esbandida.

— Aneu a saber.

— Els anys fugen, molinera i qui no aprofita la joventut, és com el qui no ramassa la collita.

— Jo sóc aquí per a tornar en farina la collita dels altres.

— I la teva?

— Espero les mans que hi tenen dret.

— Qui sap on són! També podríes esperar unes altres.

— Vull aquelles.

— Diuen que s'embarca vers l'altra banda de la mar.

— De la mar es torna.

— No sempre.

— Qui sap!

— Espera, espera. La fruita calguda damunt la terra i que ningú no aplega es podreix.

— Seguint els camins de la terra i de la mar — tots els camins — a la fi es troba el del retorn.

— Vés fent molinera. L'aigua que passa per la roda se'n va riu avall. No torna.

— El qui espero no és aigua, era carn, era el meu home.

— Has dit "era".

— Tant se val. Per a mi, és.

III

Passa a mig matí un marxant amb el feto a l'esquena.

— ¿Us farà res, molinera, si m'asseu al pedris? Estic cansat i mort de set.

— Seieu, si us plau. Us donaré beure.

— Un tirat d'aigua.

— No és millor un trago de vi?

— Després.

— Teniu: el porró i el cantí.

— Gràcies molinera. ¿I ara que he begut, voleu que us ensenyi el que porto?

— Per què?

— Per a matar l'espera.

— I com ho sabeu que espero?

— Perquè tothom ho diu fent la mitja rialla.

— Deixeu-los riure i a mi deixeu-

— En tinc més de certes compame al pedris.

— Per a entretenir la vostra espera tinc bonics i galindaines.

— No em calen.

— Collarets de pedres de colors vermelles com el foc, negres com

la nit, blaves com el cel, blanques com els núvols, verdes com la mar...

— La mar me'l va prendre, la mar me'l tornará. Diu que tot ho torna.

— Fins els morts.

— Què n'he de fer ?

— Tinc agulles de pit amb dos cors travessats per una sageta : porten sort.

— No en vull d'altra que la meva.

— Tinc uns coloms d'argent donant-se el bec.

— Jo tinc els llavis.

— Tinc uns braçalets que són una serp, menjant-se la cua. Diu que són la imatge de l'eternitat.

— Què és l'eternitat ?

— Una cosa que no s'acaba mai, però que tampoc no té començament. Tinc...

— Res per a mi.

— Com ho sabeu ?

— Perquè en tinc prou amb mi mateixa.

— Així, per què esperar-lo ?

— Perquè cal que torni.

— Aneu a saber.

— Si de l'altra banda de la mar veless el moli, tornaria.

— Es tan petit i vell el vostre moli, mig ensorrat a terra... Com voleu que el vegi !...

— L'aigua del moli va al riu, del riu a la mar.

— Però no en torna.

— Diu que els núvols beuen l'aigua de la mar.

— Penseu massa, molinera. I al món, el pensar no serveix de res. El que cal és fer.

— I què voleu que faci ?

— Buscar un home.

IV

Prop de migdia, La molinera ha deturat la roda ; no té més blat a moldre. I torna a seure al pedris.

Passa el rector amb un paragués obert per a guardar-se del sol. Es detura davant d'ella.

— Al, senyor rector ! Que no vol seure ?

— Gràcies molinera. Migdia està per caure i he de tocar oració, que el sacristà és a la feixa i la majordoma se n'ha entornat al seu poble.

— A què fer ?

— A casar-se amb un nebot. Amb el que ha estalviat a casa, posen una botiga.

— Sembla la història d'una cançó.

— Per cançons estic ! Tot m'ho he de fer. Com tu.

— També espera ?

— En Déu, Nostre Senyor, hi ha tota l'esperança.

— No pas per a mi.

— No facis l'heretge. Qui sap si per això et deixà el teu home.

— Em deixa per la mar i per uns vaixells que tenen unes grans veles blanques. Dula el cap ple de vent.

— I encara l'esperes ?

— Es el meu home.

— Tu, t'hauries de casar, però no et pots casar fins que es sàpiga que ell és mort.

— No.

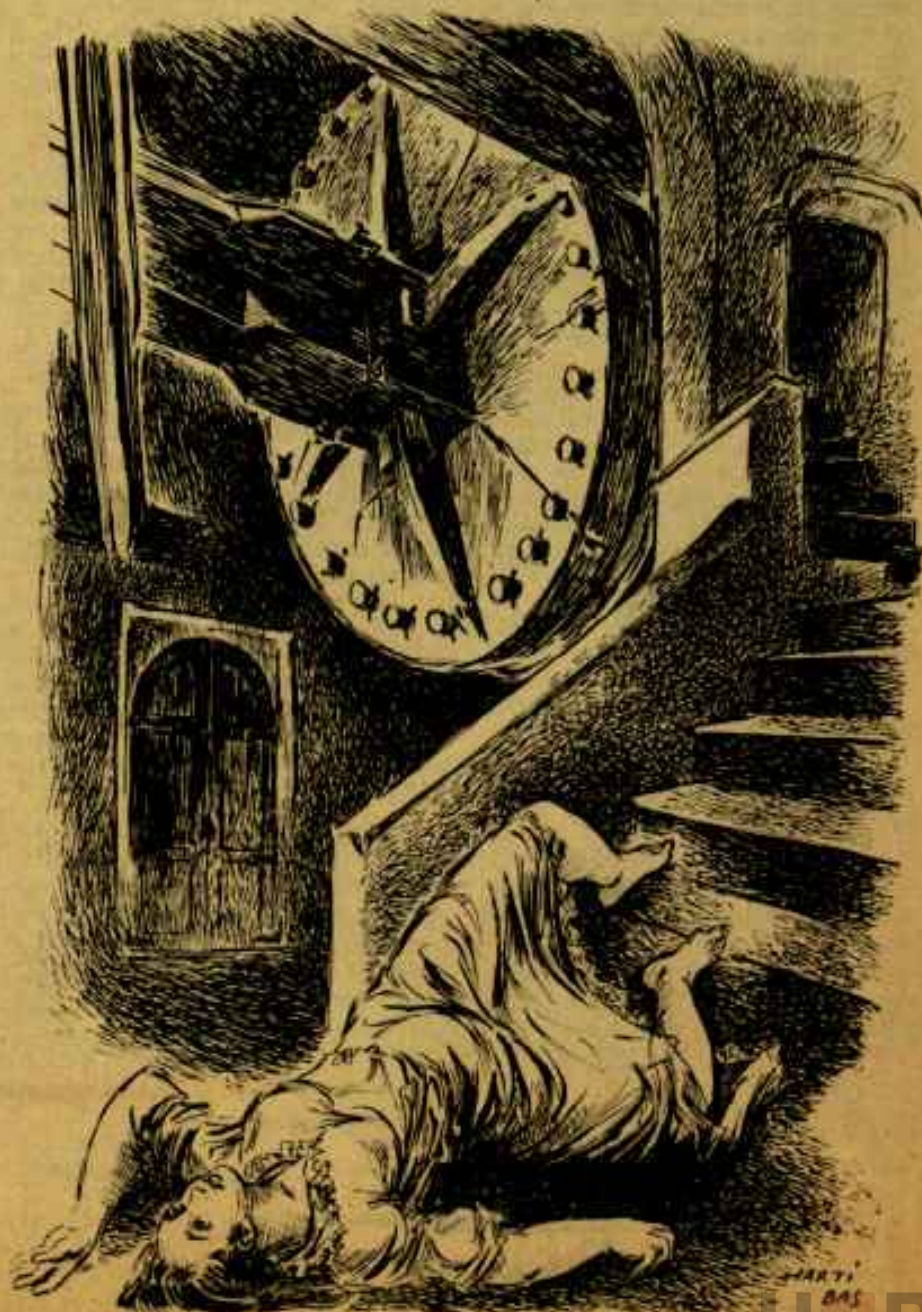
— Fa tant temps, que vés a sa-

ber. Però com que no es sap, és igual, no et pots casar. Ni amistançar-te que va contra la llei de Déu.

— Qui ha dit que jo vulgui ?

— Esperes i et migres. El que et convindria és tancar el moli i trobar una casa de respecte, on estiguessis emparada per quelcom de seriós. Com a casa, per exemple.

— No, senyor rector. Quar el moli marxa, em sembla que encara hi és ; el soroll de la màquina diria que el crida i que el voltar de les moles cabdella un fil que no es veu però que me'l porta de qui sap on. Si veless el moli, tornaria.

— Es massa petit el teu molí. Un no el veu fins que hi és al damunt Almenys, fos un molí amb ales.

— Com vol dir ?

— Però aquests s'han de fer en terra de vent i dalt d'una coma.

V

A la tarda, a posta de sol, torna el pagès de la feixa. Duu les sàrries del matxo plenes de préssecs.

— Encara ets aquí, molinera ?

— Com hi seré demà.

— Ves, no t'hi passis la vida. Bon ofici el de molinera. M'hauria convingut. L'aigua et fa la feina.

— Vós n'heu vist mal de molins amb ales ?

— N'he sentit parlar, només. No son de la nostra terra.

— De la vora del mar.

— No. De terres endins, de terres segures, de terres planes on corren les ventades. Per què m'no demanes ?

— Perquè amb les ales i dalt d'una coma...

— Dignes.

— Tant se val. I aneu, que ja fosqueja.

— Però si un dia et cal un altre moliner, pensa en mi.

VI

Passa el marxant, de retom. No porta rató.

— On aneu, tant de pressa, marxant ? No voleu seure ?

— Es fa tard. Cal refer els paquets per a demà. Ho he venut tot.

— Fins els cors travessats per una sageta ?

— I els coloms donant-se el bec. I les serps que es mosseguen la cua.

— I qui us ho ha comprat ?

— Els enamorats. Aquests no miren el preu. Això, després del casori.

— Escolteu-me : ¿ Un molí amb ales es veu de lluny, de molt lluny ?

— Es que n'heu vist mal de molins d'aquesta mena ? No fan per casa nostra.

— Es que vós n'heu vist ?

— Quan era fadri i me n'anava enllà, terres endins. Tenen quatre ales blanques, són tots pintats de blanc. De dia, al sol, fan goig quan el vent fa voltar les ales. Dirieu que cabdellen claror. Però a la nit, si la lluna els toca i el vent s'alça semblen fantasmes.

— Voldria que ell, el veïés un dia.

— Què dieu ?

— Res. Que vaig a tancar. Bona nit.

— No teniu por de dormir sola nyles.

VII

La molinera en el seu illit blanc i ample, dorm i somnia.

Veu un molí davant la mar, a ple sol, que fa girar les ales blanques ; sent el trip-trap de la maquinària ritmat com una cançó. Un núvol portat pel vent s'esfilagarsa entre les ales que giren i giren tan de pressa que semblen una roda de castells de foc.

Després el somni canvia. Es de nit, una nit negra, amb claror de lluna mig amagada per un núvol.

Les ales del molí, volten poc a poc, silencioses. Semblen amenaçar. L'eix del molí, creix i grinyola, com una bèstia enfellonida.

La molinera té por del molí que es dreça damunt d'ella com un monstre. Voldria cridar, alliberar-se del mal somni, però sent un nus al coll que s'estreny, s'estreny...

De sobte, truquen a la portalada del molí. Ella es desperta de cop ; s'aboca a la finestra. Gualta i amb la boca oberta, volent cridar i no podent corre a l'escala plena de fosca.

En davallar el primer esglaó, un peu li falla. Trontolla i cau escales avall petant de cap contra les lloses.

La molinera sense sentits, és a terra. En caure ha vist un molí amb les ales roges, plegant-se damunt d'ella. Ara, no veu res, no sent res.

Tornen a trucar.

Després es sent el trepig d'unes passes que s'allunyen.

Ambrosi CARRION.

L'ADMIS

L'ADMISSIO de l'Espanya franquista a l'Unesco obtinguda sense debat públic i sols amb una votació molt ben preparada i per manifestes raons polítiques, ha posat una vegada més davant del món l'angoixós problema de la contradicció entre l'esperit de l'Unesco i les consideracions polítiques dels Estats membres.

Efectivament, com pot admetre's que formi part d'aquest organisme internacional creat per a la defensa de la llibertat i de la cultura, unes nacions, el règim de les quals té amordaçada tota manifestació lliure de l'esperit de cultura nacional ?

Aquesta contradicció ha estat més palesa en el cas de l'Espanya franquista pel fet de que malgrat totes les promeses i afirmacions, la llibertat de premsa és inexistente a Espanya ; tots els llibres hi són censurats i totes les manifestacions de l'esperit hi són controlades i orientades en sol sentit polític, i que, pel que fa referència a Catalunya és una veritable persecució que ha estat organitzada pel poder públic per tal d'ofegar tota la cultura catalana.

L'Institut Català d'Art i Cultura ha protestat energicament contra aquesta admissió i contra les condicions en què fou obtinguda. Volem que la nostra protesta sia consignada a les planes de la nostra Revista la qual si veu la llum sobre la terra hospitalària francesa és perquè la seva existència no és possible sobre la terra de la nostra pàtria. I estem segurs que aquesta protesta trobarà ressò en el cor de tots els catalans, d'aquells que no poden formular-la sinó a l'interior de llurs consciències per viure a Catalunya, i de tots els altres que, escampats pel món, no han mancat ja d'alçar llur veu contra aquest fet incomprensible i que seria una raó més de desesperar del nostre món sense la fe en l'esdevenidor que ens aguantava.

P. C.

EL PERQUÈ D'UNA PROTESTA

per Joan Sauret

Malgrat l'haver transcorregut dos mesos d'encà de l'admissió de l'Espanya franquista a l'UNESCO, continuen les protestes i les dimissions. A esmentar particularment les de Mestre Pau Casals i Salvador de Madariaga. Diaris tan moderats com « Le Figaro » de París i la « Gazette de Lausanne », no han amagat als seus lectors que aquella admissió ha produït al si de l'UNESCO un gran malestar i un ambient de pessimisme. La dimissió del Dr. J. Torres Bodet ha deixat aquest organisme en una desconcertadora interinitat, i l'actitud d'aquesta personalitat mexicana — que duu sang catalana i parla la nostra llengua — es diu que també té alguna relació amb la decisió del 19 de novembre de l'any passat.

Es de remarcar en el present cas, que tots aquells que vénen manifestant-se contra aquella lamentable decisió es prevalen precisament de consideracions alienes a la política. És amb els propis textos de l'UNESCO a la mà que refusen l'oportunitat de la col·laboració del règim actual espanyol. En efecte, en la Carta de constitució de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura s'hi estableix : a) afavorir el coneixement i la comprensió mútua de les nacions tot aportant el seu concurs als òrgans d'informació de les masses ; es recomana, en aquest cas, els acords internacionals que es jutgin útils per a facilitar la lliure circulació de les idees per la lletra i per la imatge ; b) suggerir mètodes d'educació apropiats per a preparar els infants de tot el món per a les responsabilitats de l'home lliure ».

Ens sembla que aquests dos extractes fan innecessària l'allusió a d'altres obligacions, car del que deixem transcrit se'n desprèn a bastament la incompatibilitat de la conducta del règim franquista amb els principis i finalitats de l'UNESCO. Per això ha estat cosa fàcil per als qui s'oposen a la presència de l'Espanya actual en aquella organització internacional, demostrar que els Governos que feren votar favorablement als seus delegats hi foren inclinats més per *consideracions polítiques* que per necessitats del propi organisme.

Els delegats francesos, A. Julien, Naegelen, Gorse i Marrou han justificat llur dimissió amb aquesta pregunta : « ¿ Com podríem continuar adreçant-nos a la joventut que acudia a l'UNESCO confiada en la seguretat de les seves prometençes, i que podríem respondre sinó confessar la nostra vergonya al contradictori que no mancava de demanar-nos els motius de l'admissió d'Espanya ? ». És cert que no manquen les protestes i dimissions en les quals es posa l'accent sobre els orígens del règim franquista, però és evident que els més s'han circoscrit a raons que en podríem dir purament tècniques. ¿ Com serà possible associar l'esforç d'un règim que té la premsa endogalada, que exerceix el monopoli de la cultura, que no permet la discussió lliure sobre els problemes que té plante-

jada la Humanitat amb la missió de l'UNESCO que es proposa, com ja s'ha llegit més amunt, l'intercanvi intel·lectual entre tots els pobles, d'ajudar els òrgans d'informació de les masses i de fer accedir els infants a la responsabilitat de l'home lliure ? L'escriptor francès Albert Camús reptava l'UNESCO a presentar per les ciutats i viles d'Espanya l'Exposició, mostrada arreu, dels Drets de l'Home i contra el Racisme François Mauriac, Jacques Maritain, Monsenyors Blanchet i Solages, Daniel Rops, per a no citar més que uns quants intel·lectuals francesos, no haurien posat llur signatura en un document que essent adreçat a un *organisme cultural* contingues intencions polítiques.

Els catalans, els bascos i tots els espanyols tenim proves irritants de la conducta dels franquistes contra els postulats de l'UNESCO.

A Catalunya, les disposicions d'excepció del règim han ocasionat la desaparició de 1.200 publicacions (tècniques, agrícoles, econòmiques, jurídiques, religioses, literàries, artístiques, universitàries, polítiques, esportives, turístiques, infantils, etc.), de 22 diaris i de més de 400 periòdics ; la supressió de la *Universitat Autònoma de Barcelona*, prohibició de les càtedres de Filologia, Literatura, Història i Dret Civil catalans ; la prohibició de l'activitat de 12 *Editorials Catalanes* que portaven publicats més de 1.000 volums ; la desaparició del *Seminari de Pedagogia*, de l'*Institut de Filologia Catalana* ; l'*Institut d'Estudis Catalans*, de gran renomada universal, es veu privat de tota mena de mitjans per a prosseguir la seva obra ; la prohibició de la festa anyal dels Jocs Florals que venia celebrant-se des de l'any 1859 ; la prohibició de pel·lícules, d'emissions radiofòniques i de conferències i sermons en català ; prohibició de traduir al català les obres estrangeres encara que no siguin polítiques, etc., etc.

A més de les disposicions privant la llibertat de premsa, d'associació, de sindicació, etc., a tots els espanyols, els catalans no podem ostentar la bandera catalana ; ens és privat l'ús de la nostra llengua al Registre civil, en les relacions comercials, en els rètols de les botigues i que la parlin els funcionaris ; ens ha estat anul·lat l'Estatut d'Autonomia plebiscitat pel poble i votat per les Corts de la República, i han estat derogades totes les lleis sancionades pel Parlament Català : Tribunal de Cassació, Llei Municipal, Llei de Dret Civil, Llei de Contractes de Conreu, Llei de Policia Catalana, etc.

L'admissió d'aquesta Espanya a l'UNESCO constitueix, doncs, de tota evidència, un pas funestíssim que situa aquesta organització internacional en la difícil posició de col·laborar amb uns representants que no podran avenir-se mai a integrar Espanya en una acció cultural que està en contradicció amb les disposicions bàsiques de l'Estat espanyol d'avui.

La Visió Econòmica de Catalunya

per M. Serra i Moret

Sovint ens ha calgut retreure l'aforisme contingut en els famosos versos de Georg Sterweg: *La llibertat és pa. El pa és llibertat*. Escau particularment d'evocar-lo quan es tracta de l'economia de Catalunya o de països sotmesos a poders exògens. No és pas que en les zones civilitzades del planeta existeixin països econòmicament independents ni que sigui cobejable aquesta mena d'independència; cal, però, per assolir una vida confortable i assegurar-se l'esdevenidor, disposar d'un marge d'opció i de determinació inherent a la salut de l'organisme i indispensable per no perdre l'orientació en el fluir constant de problemes que planteja l'evolució social i el desenvolupament de l'economia moderna.

L'economia d'un país s'il·lustra amb dades geogràfiques, físiques, de producció i privades. Aquestes dades serveixen per a fixar el relleu o la imatge d'un territori però no forneixen cap idea precisa de la vida econòmica d'una població, ni del seu pes en l'escaquer mundial. Sense sèries estadístiques ponderades, índex de preus i de salaris, moviments demogràfics, sistema fiscal, nivell general de vida, constància o inconstància de l'ocupació i consegüent atur forçós, seguretat social, índexs sanitaris, intensitat i freqüència dels cicles econòmics, etc., no pot fer-se l'esquema de la situació econòmica d'un país ni establir conclusions i comparances. Ultra la valor permanent dels principis bàsics, la interpretació dels índexs i dels fets, l'aplicació d'un o altre sistema, poden donar-nos resultats diversos. Però sense l'aparell de recerca i impuls, res no pot intentar-se de seriós ni tenim altra mesura que la suposada objectivitat del comentarista honest i ben intencionat.

Deprimeix haver de reconèixer que aquests estudis no han pogut fer-se a Catalunya en forma completa i ordenada ni quan disposàvem de l'Institut d'Investigacions Econòmiques, el qual nosaltres volíem aprofitar perquè fos planter de vocacions en aquestes disciplines. Les incidències constants i profundes de l'economia espanyola sobre la catalana i l'acció de l'Estat en forma d'exaccions, de redistribució de rendes, d'aranzels duaners i canvis de moneda i les disposicions, sovint arbitràries i interessades, sobre producció, intercanvis i moviments de mercaderies, feien impossible tota estimació aproximada de la renda nacional catalana, del seu potencial efectiu, de la seva capacitat d'adaptació a sistemes més eficients, tant en l'ordre industrial, com en el comercial, bancari i financer.

Podrà objectar-se que el sistema proteccionista adoptat per l'Estat espanyol ha beneficiat la indústria catalana i ens ha estalviat les angúnies i complicacions que comporta un règim de concurrència o una embranzida massa forta vers la modernització de l'utilitatge, la concentració d'indústries o el proveïment d'un mercat en ple desenvolupament i en creixent demanda. Es un argument

de pobre resignat que no es veu amb cor d'afrontar la lluita per la vida. Si aquesta actitud és fatal en l'individu, per a un poble és mortal de necessitat. Car l'habitud de la pobresa, de la manca d'iniciativa i de l'agilitat mental i muscular per a superar les dificultats, i el vegetar dins d'horitzons cenyits i sense perspectives, acaben per malmetre les millors qualitats de la raça. I cal no perdre mai de vista que en bona doctrina econòmica, les condicions de caràcter de cada individu i de cada poble constitueixen el primer determinant de la creació de riquesa i de l'aprofitament dels recursos que resten al nostre abast.

En efecte, sense valoració psicològica no hi ha ponderació econòmica possible. Tot el món és així, però, si no ho fos, el cas de Catalunya no podria sustraure's a aquesta llei. L'estudi més rudimentari de l'economia catalana destaca d'antuvi un poble relativament ric sobre una terra relativament pobre. És, doncs, un cas colpidor d'aptitud econòmica, en altres termes, de sanitat mental i de fort impuls vital. Aquestes característiques perduren en l'emigració fins que l'assimilació desdibuixa el tipus ètnic. L'individu no té defensa contra el medi ambient. El poble català, però, s'ha defensat en el propi terror de l'estretor a què el condemnava la insuficiència del seu sòl i, modernament, s'ha defensat encara de l'esclerosi pervinguda d'una centúria de proteccionisme que ha dossificat la seva vida en termes de la capacitat de consum del mercat espanyol i de guardiola de l'Estat, per a subvenir els seus desastres successius i les seves despeses improductives. Fins i tot ha resistit amb èxit remarcable els intents repetits de desindustrialització del territori català i de creació d'indústries fortament protegides en altres indrets de la península.

Avui, però, el quadre clínic es va modificant i no pas en sentit favorable. Els atemptats contra l'economia catalana, sistemàtics i medulars, han arribat a profunditats mal no assolides fins aquests darrers anys. L'estructura de l'economia catalana, malgrat la seva composició primària i subalterna, conservava una certa unitat orgànica que actualment es va diluint en la misèria general espanyola. Extingida la banca pròpia, la borsa de valors reduïda a contractacions de fons de l'Estat, sense incitacions d'empreses creadores ni participació en negocis internacionals, els transports terrestres i marítims nacionalitzats i confinats als estrictes límits territorials, el crèdit centralitzat i conduït per canals tenebrosos, les empreses grans i mitjanes mediatitzades per aportacions de capitals forasters i intervencions absurdes d'elements estranys, la supeditació absoluta a disposicions preventives i sancionadores de tot intent de creació o extensió de les indústries i, més que tot, el frau, la venalitat i la

(Segueix a la pàgina 62)

PSALM DE TU

Poema existencialista

« Les coses brollen cap endins, on cessa,
en la basarda dels confins,
l'agre delit de l'ésser que s'estimba en el fall del
desésser.

« Les gires de la llum són les tenebres ;
dones el tomb a l'ésser, i si te'l mires,
la cega cremor del No-res fa pruir de foscors les
palpebres.

« Tot seu sobre el vertigen del No-res ;
lluïta i fracàs tota cosa enfastigen,
i el dolor i la mort que el No-res, inflamant-se en
mig ésser, hi ha encès.

« Existir sense ser, llum irreal ;
angoixa i tedi són les flors del bé,
joies, plaers i triomfs, floridura viscosa del mal.

« Esser és tedi de tu, negació,
èxtasi en el No-res que tot ho duu,
fondre's d'angoixa en l'estreta deslliurant i absoluta
del No ».

Tal és avui el vot de la follia,
abatre les cúpules sacres vibrants del celeste Ressò.
L'angoixa del límit, la por de la mort en xorquida
s'han passat mestres de filosofia,
Edèn de serps. Neguit. Tu fuges. Jo

camino resplendent d'una ferida,
esquinç obert en l'alta solitud :
entre tu i jo ma vida migpartida,
Intrús desconegut,
que dobles, nosa plaent, el broll dolorós de ma vida.

D'un diàleg intern sóc obsedit :
tu i jo, joc alternat, llum i tenebra,
Tu cor endins afondeixes el pou eixut del neguit
fins a l'escalf de la divina febre.
Idèntic i distint, vestit de la meua nuesa,
plena de tu, la intimitat em pesa ;

sola, és el raig dintre l'abisme nu,
sense espill, llum morent, força diàfana.
Tu prives el jo despellant-lo i vestint-lo de tu.
Amb tu sóc dos ; sens tu, no sóc ningú.
Ta presència en mi mesura la meua grandesa.

Veu teva, veu meua, ven de tot l'univers,
problema torbador del jo dispers :
¿ Tot jo distint de mi no faria, centrant la Natura,
un món d'esquerdes en creixent fractura ?
¿ O és que Tu, Jo diví, capgaries l'u i el divers ?

El dard de la teua mirada, dret al cor, en destreny
de delícia.

Ara entenc la tremenda carícia
que esborrona, entrats en mi, tots els hostes del
temps i l'espai.
¿ Ah, no m'arrenquis el dard, si no desitges que mai
mengi un pa tremolós, begui una aigua freda d'es-
glai.
ni cobreixi ma testa, ma pensa, de calvicie !

Travessaré la mar interior
per ésser sabent de Tu, faç interna de totes les coses,
faç interna de mi, Captaire opulent, que no goses
encendre'm al bes suauíssim que mata d'amor
i en mon avenc de desconhort reposes.

Tu em plasmes el seny esculpint-hi muntanyes
serenes,
ascensos del cor per atènyer els estels sobirans.
No planyis la llum del turment a les altes carenes
ni a les ombres dels fondals fussans.
Siguin elles pel cor, en esma d'amor, les estrenes
del forn on rebre fit a fit l'esguard dels teus ulls
benaurants
com veuen Déu els àngels dels infants.

Carles CARDÓ, prev.

Paul PICASSO

el pintor de la nostra època

per Ramon Xuriguera

PENSO que és Chamfort qui fa observar que per a reeixir en aquest món el primer que cal és néixer a temps.

Picasso arriba a l'hora justa de la seva època. Penetra a l'arena artística quan els cànons de l'academisme s'esfondren de resultes de l'embat impressionista. Respira l'aire saccejat de Barcelona: l'aire artístic — adalerat i insatisfet — l'aire artístic — incoformista i violent. Flaira el clima, no prou ben determinat, primitivo-idealista d'una banda (Gauguin) i realista de l'altra (Courbet perllongat per Martí Alsina + Cézanne), la tendència a desflorar i a captar valent-se de trets ràpids (Toulouse-Lautrec, els cartells dels « Quatre Gats » i certs dibuixos de Cases), a deformar i a enlletgir (Stellen). La voga d'aquest artista era gran a Barcelona, qui sap si perquè l'expressió irrespectuosa del seu art s'acordava amb la protesta irreverent del complex social, sempre viu a la capital catalana. Flaira, sobretot, la inestabilitat d'un ideal artístic tingut, durant prop de dos segles, com a indiscutible i sagrat, la revisió que se n'estava fent pertot, l'afany de recerca, d'escorcoll, d'accentuació, de dissociació, l'arriscar-se a fer el que fos amb tal que no tingués cap semblança amb el passat.

Per a un esperit ambiciós i amb dots reals de creador, el moment era certament excepcional.

En efecte, Picasso ho assaja tot a l'encalc d'un accent original. Primer, valent-se del que té a l'abast, d'allò que hi descobreix: Nonell (1), Puvis de Chavannes (2), Toulouse-Lautrec, Signac (3), Ingres, el Greco (4) i l'impressionisme en general. Després, especulant amb elements menys homogenis: plans geomètrics, retalls de texits i de diaris, aplicació de cabells, escultura negra, etc.

En totes aquestes provatures, palesa una grapa gens comuna, una sorprenent agilitat. La cura que

s'imposa de romandre alliberat del precedent, domina tot el que fa. L'horror que hereta envers l'acadèmia durant la seva formació, el marca per sempre més. Totes les especulacions que empenirà traduiran aquesta angoixa de les seves hores d'aprenent.

Teòricament és exaltant de desentendre's del passat; ¿com fer-s'ho, però, davant la realització? ¿Com passar-se de certes lleis permanents en les quals reposa la transcendència de l'art clàssic? Tot el drama de Picasso és potser aquesta contradicció. I si en les batalles que ha llurat cal admetre alguna cosa d'heroic, és probablement l'obstinació amb què explora aquesta ingrata antinomia percaçant l'element nou que trenqui definitivament amb l'acadèmia i doni naixença a un art que no tingui res a veure amb la tradició.

A l'encalc d'aquesta hipotètica troballa ha adoptat la posició del primitiu, volent-se verge de record, qui sap si per a especular més lliurement amb la creació pura: l'estat d'esperit del bizanti, a l'alba de la resurrecció greco-romana; el del negre i el del polinèsic, llecs de ciència davant la incitació de la matèria i comptant únicament per a transformar-la amb l'estímul de la superstició; el de l'egipci, a l'estadi de l'encarcament de formes, cercant entre les inquietuds del símbol els senyals de llur expressió; el de l'home prehistòric, ignorant de precedent i de mestratge i arrancant les representacions del domini pur de la invenció.

En aquest desenfrenat escorcoll de les fonts de l'art de tots els temps, havia de jugar-hi un gran paper la intuïció. També l'individualisme. Aquest tret temperamental, Picasso el reblà en el clima anarquitzant de Barcelona de darreries de segle. Quan tot cembra posat en entredit l'home tendeix a replegar la confiança en ell mateix i a salvar-se segons els propis mitjans. A menys que no albirï alguna altra promesa alliberadora la qual no deixa mai d'aparèixer quan decau la precedent. Es molt probable que el descrèdit de la solució anarquista hagi donat lloc a l'esperança messiànica. Picasso sembla haver-hi confiat el bagatge d'insatisfaccions socials que hereta a Barcelona, el ressò literari de les quals és visible en la seva producció dels primers

(1) « Joana », « Maternitat » i « Natura morta » (1901) entre altres; el segon quadre, amb rastres també de Cézanne.

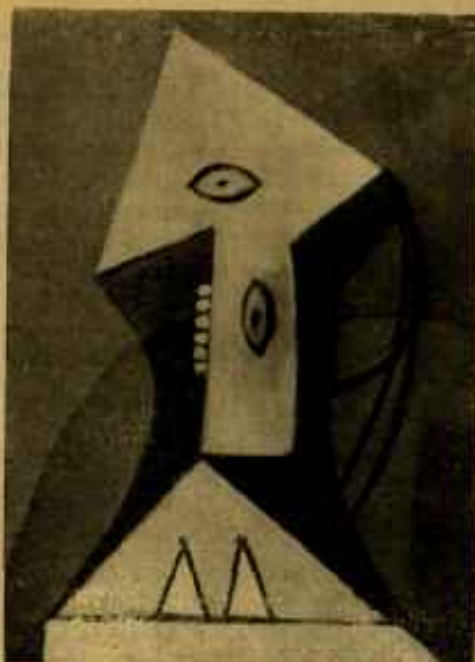
(2) « La dona de la cabra » (1905).

(3) « Retrat sense acabar », molt semblant a « Retrat de la senyora Picasso » (1917).

(4) Època blava.

Retrat
(1904)

Bust de dona del silló vermell
(1929)

Pintura
(1941)

temps. El seu individualisme, però, continua preservat. Es la raó suprema del seu art. Sense ell, el conjunt de la seva producció, tindria un altre caràcter. L'individualisme estableix aquesta revisió incessant que, tot compte fet, és la seva obra. I les èpoques d'individualisme esdevenen, providencialment, els estímuls de les seves experiències singulars.

L'individualisme abrandat de Barcelona li revelà el risc de l'aventura per contrast amb la febre iconoclastica que respirà al seu voltant. I és aquí on Picasso descobreix, per primer cop, el seu esperit de creador. No és Màlaga ni Madrid qui haurien pogut comunicar-li aquest neguit de camins nous, desorientades com estaven respecte la revisió de valors en el terreny de les arts plàstiques que s'estava efectuant.

L'onada individualista que produí la post-guerra afavorí la recerca com una mesura necessària. Perduda la fe en bon nombre de principis que havien semblat estables, la moral canviava. L'existència assolí una fesomia incerta davant la qual calia fixar-se una orientació. L'home experimentà un cert desèmpar. La literatura s'emparà d'aquesta angoixa i es llurà a la introspecció. Només l'aventura personal comptava com si tot no fos més que un naufragi i cadascú no tingués altra dèria que la de trobar una post de salvació. Atès que tot era incert, calia començar de bell nou. Descobrir uns viarany, més saludables. Aquest desig de tornar a començar fou el crit de guerra de tota una generació la qual es creia dispositària de l'esperit del temps. L'artista i l'escriptor s'orientaven vers unes especulacions on l'escarni del passat i de certes formes del present era pregonat en termes violents. Picasso trobà en aquest ferment l'estímul que convenia a l'ardidesa dels seus experiments. Per ésser justos diguem que fou un dels primers a flairar-lo

i, per consegüent, un dels factors més acusats de la seva formació.

Ací s'entronca la influència de la seva curiosa personalitat amb la fesomia i qui sap si amb el destí de l'art contemporani.

Fins aleshores, Picasso havia romàs prop de la correcció anatòmica, de les lleis de l'harmonia, de les valors del color, de tots aquells elements que informen el realisme. Certes desproporcions més o menys accentuades i la tendència progressiva a llevar la gràcia a les figures i a enlletgir l'expressió, no l'allunyaven, en substància, de l'antecedent barceloní de la seva formació enriquit per l'impressionisme.

En introduir, però, el pla geomètric al procés de la realització artística i descomposar l'objecte segons una convenció analítica, trenca amb tota tradició, amb tot precepte, amb tot cànon, i es llança a la creació sense traves, verge i com alliberat de record. Només en aquesta posició d'absoluta llibertat podia prendre un sentit l'aventura de començar de bell nou, d'arriscar-se a la conquesta de les formes que establissin la diferenciació amb el passat.

Així comença aquest combat dramàtic entre la renovació i les lleis mil·lenàries de l'art clàssic. Així passa a transcendir Picasso del local a l'universal vinculant el nom de Catalunya — bressol dels seus neguits plàstics — al seguici d'experiències que està sorprenent el món.

Per a romandre fidel a l'esperit d'escorcoll que fins ara es manté inlassable, ha evitat d'aturar-se en cap de les direccions on ha furgat i d'alguna de les quals n'ha recollit resultats que esdevenen un ample camp de pastura per als altres. Ha comès també contradiccions com escau a tot home d'experiència que no es considera portador de la ve-

ritat a la butxaca. Realista per les fonts, ha vorejat les fronteres de l'abstracte; impressionista pel canal de llicó, ha negligit els estats fugacis de l'objecte, els problemes de la llum i del color. No és substancialment la matèria, la seva organització, el que domina el sentit de les seves experiències, ans la forma. Per bé que sembli contradictori, tractant-se del deformador més radical de tots els temps, l'element predominant de l'obra de Picasso és la forma.

Tot el que té de torbador abans d'arribar al cubisme és el forceig amb les lleis de la proporció: de la cosa inanimada a l'ésser vivent i fins a l'expressió. El desmembrament de la vida de l'objecte que li ofereix el cubisme li obre, en aquest sentit, una perspectiva il·limitada. Les zigues-zagues d'Ingres a la representació irreal així com les simbiosis entre l'objecte i l'abstracte són, per damunt de tot, unes relacions de forma.

L'obra de pintor resta segurament pel davall de la de dibuixant. Es forçós havent donat a les especulacions formals un interès de recerca superior a les que ha atorgat al color. Manolo Hugué exclamà en una ocasió que París havia fet molt mal a Picasso. ¿Era per a planyer-se del pintor que ofega en ell i que hauria pogut estar més que del que no és?

En aquest procés de caçador de formes, Picasso ha fornit els elements que han renovat la decoració de la nostra època. El moble, l'arquitectura, la indústria en general han adoptat i adaptat les troballes d'aquest creador original. Si un ritme viu i s'imposa per l'amplada de les seves perllongacions, pot dir-se que l'art aplicat contemporani és de ritme picassà.

Davant la producció de Picasso, tan diversa i desconcertant, el primer que sembla deduir-se'n — per tal com to habita tot transmetent-li un cert caràcter d'unitat — és la tendència al concepte. El fons de realitat que empenyona tota forma passa a ésser, qui sap per quines transformacions, un concepte de la cosa. És un art de filiació sensorial a desgrat de l'ultrancer subjectivisme que tan allunya la visió del seu estat inicial. Totes les captacions de l'obra aliena que tan retretes li han estat a Picasso, han estat reduïdes a concepte i transmeses com una veritable possessió. I per tal com el cubisme és un concepte, tanca al fons les dates visuals que han originat la seva creació.

Per uns camins emotius, potser aquestes concepcions de la realitat haurien adoptat les formes adequades a les quals fa referència Hegel, anunciadors del bell. Sotmeses a despullaments i a convulsions intel·lectuals, la noció del bell — idea clàssica — és supeditada a la de la novetat.

No crec que fos infructuós un examen reposat de la noció del bell en l'obra de Picasso. El primer que observariem davant el conjunt de la producció, és una orientació vers el conreu de l'element anti-artístic i la deshumanització en la pintura: i una constant quant a l'ús de la noblesa de la forma, en el dibuix. Els retrats de Gustau de Maeztu, de Vollard i de Strawinsky (1920), fets a la mina de plom, guarden les valors de proporció i d'expressió psicològica que són corrents en l'art clàssic. Per

contra, els retrats de Braque (1909), d'Henri Kahn-Weiler (1910) i de Jaume Sabartès (1939), pintats a l'oli, acusen la fragmentació per plans i la deshumanització de trets habituals en les pintures de Picasso.

El dibuix resta la font d'aigua clara d'aquest sempitern forestjador d'obscuritats. El recull els moments més transparents del seu do de creador privilegiat, els més íntims, els més emotius. Fins en plena febre del cubisme i de l'aplicació esbojarrada de cabells i de retalls de diari, restava fidel a la línia sensible i desllastada del dibuix, vinculada als cànons clàssics del bell. Revelent « Maternitat » (1919), « El Centaure » (1920), escenes de banyadores (1918, 1921, 1923) fins a « Mata de tomàquets » (1944), aquest sentiment de la noblesa i de l'emoció de la forma reservades a l'obra dibuixada, pren un relleu revelador.

La forma constitueix la valor intrínseca de la producció de Picasso. És, segurament, la part substancial del seu missatge, el que el fa esdevenir un exportador excepcional de viarany i de fonts. Car si bé ha post sovint en l'obra aliena, ho va tornant tot a poc a poc, renovat generosament sota l'aparença d'un llenguatge dràstic.

Ramon XURIGUERA.

La Visió Econòmica de Catalunya

(Ve de la pàgina 58)

corrupció establertes per norma i costum, són trets ineluctables d'una economia anàrquica i rudimentària, menys que provinciana, colonial.

La conseqüència més sensible de la descapitalització de Catalunya és el baix nivell de vida de la immensa majoria de la seva població, en particular de la població obrera. El jornal doble o l'acumulació d'hores de treball suplementàries impliquen baix rendiment, producció cara, depauperació progressiva i, a la llarga, la pèrdua de la riquesa més autèntica del nostre país: la mà d'obra qualificada. Amb l'aggravant que la menestralia ja no té defensa i va engruixint la massa del proletariat. Aquests fets, desgraciadament incontestables, tornen tènica la visió econòmica de Catalunya. Les argumentacions puerils i interessades o el conformisme masell no poden modificar unes realitats que la sola transposició d'una frontera posa en evidència.

Els estudis i l'experiència ens han demostrat que en economia, com en ètica, la justícia no canvia de camp, i que si una subversió de poders pot invertir els termes processals, les lleis substantives segueixen llur curs transcendent. Per això, fa més de sis-cents anys, el nostre Ramon Llull, en les visions del món just i perfecte que l'arboraven, s'atenia a la tripartició aristotèlica entre ètica, econòmica i política. Amb tan bons antecedents i amb serena fidelitat als principis incommovibles, la nostra visió econòmica de Catalunya compta encara amb un prisma reconfortant: la confiança en la vitalitat renovada del nostre poble.

M. SERRA I MORET.

NOTICIARI CATALA

FRANÇA

● A la ciutat de Tolosa on vivia en exili, des del Febrer de 1939, ha deixat d'existir el mes de juliol passat, una de les figures més representatives de la nostra emigració. Biòleg eminent, catedràtic de la Facultat de Medicina de Barcelona, catalanista íntegre, el Doctor Bellido deixa un buit, un lloc irremplaçable en les nostres rengleres.

La seva ciència cooperà a formar noves generacions de metges catalans, però la seva activitat s'estengué més enllà del cercle docent, tot afirmant-se pels seus treballs de biologia, per la intervenció activa en els Congressos mèdics i, sobretot, per la lliçó que amb el seu civisme i amb la fidelitat als seus ideals patriòtics ha donat a tots els catalans fins als seus darrers instants.

La seva mort és una gran pèrdua per Catalunya.

● El professor Joseph Calmette de l'Institut de France, que ens havia fet l'honor de figurar com a membre de l'Institut Català d'Art i Cultura, morí accidentalment el dia 16 d'Agost passat. Havia estudiat a l'«Ecole des Chartes» i a l'«Ecole Française» de Roma. Especialista de les qüestions d'història medieval, havia publicat estudis d'erudició: «La Diplomatie carolingienne du traité de Verdun à la mort de Charles le Chauve» i «La société Féodale Louis XI et l'Angleterre» que obtingué el Premi Gobert en 1930 així com diversos treballs destinats als estudiants com «Le Monde Féodal», «L'élaboration du monde moderne» i, últimament, una «Histoire d'Espagne».

Gran amic de Catalunya havia estudiat els orígens de Guifré el Pilós i publicat un estudi de gran interès sobre «La Question des Pyrénées et la marche d'Espagne» així com una «Histoire du Roussillon».

«Presència Catalana» saluda la memòria d'aquest gran historiador catalano-francès tot recordant amb emoció les paraules afectuoses que ens adreçà en el moment d'acceptar d'ésser membre del nostre Comitè d'Honor.

● Les «Edicions Proa», de Perpinyà, que amb tant d'obstinació pa-

triòtica publica novament la Biblioteca «A Tot Vent» sota la iniciativa de Josep Queralt i Clapés, ha posat a la venda la darrera obra de Joan Puig i Ferrater «Janet vol ésser un heroi», llibre primer del cicle de deu novel·les intitulat «El pelegrí apassionat».

Anuncia també la pròxima aparició dels següents volums: «Laberint» per Domènec Guansé ja posat a la venda; «L'hereu de Ballantrae» de R. L. Stevenson, traducció de C. A. Jordana; «Homes i Camins» llibre segon del cicle «El Pelegrí apassionat», de Joan Puig i Ferrater.

● El nombre de candidats al batxillerat francès presentats als exàmens de llengües regionals durant l'exercici Juliol-Octubre 1952 és de 325, repartits com segueix: Llengua Catalana: 63, Llengua Occitana: 174, Llengua Bretona: 71, Llengua Basca: 18.

L'Acadèmia de Montpeller és la que ha obtingut un nombre més important d'inscripcions per a la llengua catalana.

● El Sr. Pierre-Louis Berthaud, President dels «Amics de l'Institut Català d'Art i Cultura» i membre del nostre Consell Directiu ha estat elegit Conseller de la Unió Francesa. Que rebí aquí les nostres felicitacions.

● L'«Amicale des Catalans de Paris» va organitzar el dia 25 de gener passat una festa commemorativa amb motiu del centenari de la mort de Francesc Aragó, il·lustre savi rossellonès. A aquesta festa prengueren part el «Grup Artístic Pyrénées-Méditerranée», el Grup Teatral i els Ballets de la mateixa Amicale, la «Chorale Roussillonnaise Trenet» i la «Coral Catalana» del nostre Institut.

● Darrerament ha mort a Barcelona, el poeta Ramon Vinyes.

La seva personalitat literària s'afirmà ja durant la primera dècada del present segle. En la pàgina literària de «El Poble Català», les seves poesies i proses provocaren una reacció violenta dels elements tradicionalistes de les lletres catalanes davant d'aquelles noves fórmules que constituïen una veritable revolució. «El perruquer Oswald», «L'arca i la sang», «Quan els pomers flore-

xen», «L'ardenta cavalcada» porten a les lletres catalanes, a més de l'originalitat llur, una ànsia d'universalisme que fins aleshores els mancava. Més endavant, donà al teatre obres d'una gran valor dramàtica i d'una absoluta originalitat, com són «Qui no és amb mi», «Fornera, rossor de pa», «Entre dues músiques», «Ball de titelles», «Peter's Bar», etc.

Dotat d'una gran imaginació i d'una exuberància verbal extraordinària ha produït quantitat d'obres de tots els gèneres: poesia, teatre, prosa. Erudit coneixedor dels corrents literaris d'avant-guarda, el seu esperit el mantingué jove i gosat fins als seus darrers moments. Deixà una gran producció inèdita copiosíssima que han volgut ignorar molts dels que avui usdefruïten els llocs claus de la literatura enllà dels Pirineus.

Amb ell desapareix una de les figures més interessants de les lletres catalanes de quaranta anys encà, malgrat el silenci fet al seu entorn. Es d'esperar que les generacions novíssimes, en conèixer-lo trobin en ell un company i un mestre.

● Els Amics de la Llengua d'Oc de Paris han organitzat una sèrie de conferències sobre temes occitans i catalans, d'un gran interès.

El 5 de Desembre passat el professor J. Bonafous donà una primera conferència sobre el poeta Joan Amade, professor rossellonès en la qual exposà la seva obra i el seu esperit. Lluís Amade, Secretari general de la Prefectura de Versalles, i fill de l'homenatjat, llegí uns quants poemes del seu pare.

El 12 del mateix mes, el Sr. Pau de la Fàbrega, Secretari dels Amics de l'Institut Català d'Art i Cultura, prengué la paraula per parlar sobre el tema: «Aspectes de la Història del Rosselló». Fou escoltat amb un viu interès.

Proximament es donarà una altra sèrie de conferències, entre les quals, la del Sr. Joan Lessafre, membre del Consell Directiu dels Amics de l'Institut Català d'Art i de Cultura, que tindrà lloc el 13 de febrer que parlarà sobre l'obra feblenca de Carles Maurras.

El professor J. Bonafous ha reprès els seus cursos setmanals d'ensenyament de la llengua d'Oc organitzats a París per l'Associació filològica.

Aquests cursets tenen lloc cada dimecres, a dos quarts de nou del vespre, a l'escola del carrer St. Benoît, a París (VIe).

● El poeta rossellonès, Carles Grandó, membre del Comitè d'Honor del nostre Institut, ha estat nomenat cavaller de la Legió d'Honor francesa. El felicitem cordialment per aquesta distinció.

● El Sr. Marcel Batallion, membre del Comitè d'Honor del nostre Institut, i professor del Col·legi de França, ha estat elegit membre de l'Institut. Que trobi aquí la nostra enhorabona més sincera.

CATALUNYA

● L'Agrupació de Bibliòfils de Tarragona projecta de commemorar el centenari del naixement del gran crític literari, Josep Ixart i de Moragas, amb l'edició de les seves obres catalanes i alguns escrits inèdits.

● El govern de l'Argentina ha decretat la incautació de la col·lecció d'obres picturals llegades per Francesc Cambó al museu de Barcelona. Entre els quadres de la col·lecció, figuren obres de Tizà, Tintoretto, Corregio, Goya, Rubens i Gainsborough. El govern argentí donà un permís temporal perquè aquestes obres poguessin ésser exhibides a Barcelona, on es troben actualment. L'ur decret d'incautació ha causat una gran sorpresa i indignació.

● Publicat per l'Editorial Noguer, de Barcelona, ha aparegut la « Gramàtica Històrica Catalana » del professor Antoni Badia Margarit, obra destinada a fer conèixer els orígens, l'evolució i l'estructura de la parla catalana.

● L'Editorial « Alpha » S.A. ha publicat « El Purgatori » segon volum de « La Divina Comèdia » de Dante, traducció de Josep Maria de Segarra.

● L'Ajuntament de Barcelona projecta convertir el Palau Nacional de Montjuïc en Teatre wagnerià a l'estil del de Beyrouth. Hi ha hagut algunes protestes tot indicant si no seria millor destinar el pressupost d'aquest projecte, a una bona restauració del teatre català o, simplement, millorar les representacions del Gran Teatre del Llíceu.

● Amb motiu del cinquantenari de la mort de Verdaguer, l'Editorial Aymà, de Barcelona, ha publicat un assaig biogràfic de la figura del nostre gran poeta, per Josep Miralles, titulat « Verdaguer, amb la lira i el calze ».

També ha aparegut una biografia de Verdaguer, del novel·lista Sebastià Juan Arbo, editada per « AEDOS ».

● « Salvatge cor » és el títol del darrer recull de sonets de Carles Riba. El llibre ha estat publicat per l'Editorial Ossa Menor.

● L'Editorial Selecta acaba de publicar :

« Llagosta i Pollastre » de Josep Pla, « Maravia » de Josep Roig i Raventos, « Poesies Completes », de Clementina Arderiu, « Contes d'Andersen », traducció de Josep Carner.

● El premi « Joanot Martorell » de novel·la, instituit per l'editor Aymà i que ara comparteixen Aymà Editor i Editorial Selecta, va ésser atorgat, com cada any, a Barcelona, la diada de Santa Llúcia.

En el local de l'Editorial Selecta, convertit en original cafè, el que se'n diu « el tot Barcelona », va esperar amb impaciència el veredict del Jurat, compost per : Jesús Ernest Martínez i Ferrando, President ; Jaume Bofill i Ferrer, Tomás Garcés, Antoni Vilanova i Maria Aurèlia Capmany, secretari.

El guanyador del premi va ésser Xavier Benguerel, amb la novel·la « La família dels Rouquier ». La maduresa i la força novel·listica d'aquest autor, resident a Santiago de Xile va obtenir un èxit unànim. Ens cal esmentar, però, l'obra d'un dels finalistes, « Cendra per Martina » de Manuel de Pedrolo que ens augura una nova orientació de la novel·listica catalana. Manuel de Pedrolo incorpora a la nostra novel·la la cruesa del món actual.

● A Palma de Mallorca acaba d'aparèixer RAIXA (quaderns de literatura), revista literària que s'edita sota la direcció del prestigiós filòleg Francesc de B. Moll. Aquest il·lustre menorquí ben conegut per la seva lloable tasca directora del « Diccionari Català-Valencià-Balear » en la presentació que encapçala aquest primer número, precisa les raons i la necessitat de la seva publicació. Així mateix ofereix les seves pàgines a la col·laboració dels escriptors de totes les terres on es parla i s'escriu la nostra llengua.

● Ha constituït una autèntica novetat editorial l'aparició el passat desembre a Barcelona del volum « Vuit Poetes », recull de poesia dels poetes que integren el grup ARIEL, amb referència a la revista literàrio-artística que, sota aquest títol, editaren a la ciutat comtal fins el número 22.

Una fotografia i nota autobiogràfica de cada autor ens il·lustra sobre el seu físic, els seus gustos, idees sobre la poesia, preferències literàries, con-

dicions d'humor i sinceritat de cada un d'ells. És un llibre ben editat, original de concepció i d'un divers i ben interessant contingut poètic. A través dels vuitanta poemes que conté, ens és oferta una particular i preocupada visió de la més recent poesia catalana d'encà de la guerra. El seu to general i les ben oposades concepcions d'estètica poètica que proposa cada autor, ens donen una magnífica i positiva referència de la vitalitat i ambició d'un dels sectors més definits de la nostra poesia actual. Heus ací, per ordre d'aparició en el llibre, la llista d'autors : Rosa Leveroni, Salvador Espriu, Josep Romeu, Josep Palau Fabre, Joan Barat, Joan Peruchó, Joan Triadó i Jordi Sarsanedes.

MEXIC

● Agustí Bartra, el conegut poeta català ha publicat l'« Antologia de la Lírica Nord-americana » editada gràcies a la « John Simon Guggenheim Memorial Foundation ». En el prefaci, l'autor extreu les característiques de la poesia nord-americana que segons ell són : consciència social, voluntat de crear el mite d'Amèrica i necessitat d'expressar-se usant temes de validesa humana. Tots els poemes o recull de poemes escollits i traduïts al català per Agustí Bartra, van precedits d'una biografia de cada autor. L'Antologia reuneix més de 50 poetes nord-americans entre altres Walt Whitman, Hart Crane, McLeish, S. V. Benet, Vachel Lindsay, Carl Sandburg, Lola Ridge, Muriel Rukeyser, Robert Prot, Sherwood Anderson, W. Stevens, James Oppenheim, T. S. Eliot, i Langston Hughes. L'addenda comprèn també un recull de cançons dels indis d'abans de la colonització i tres « espirituals negres » (Edicions LLETRES, Choapan, 44-18, Mèxic D. F.).

● « Les Edicions Catalanes » de Mèxic acaben de anunciar l'aparició dels següents volums :

« Llunyania », poemes per Josep Carner, « Macià, la seva actuació a l'estranger » per Ramon Fabregat, « Tres contes de muntanya » per Abelard Tona-Nadalmai.

Per altra part té en preparació :

« ABC catalanista » per Josep Carner i Ribalta, « Anacronismes del nostre temps » per Marian Martínez Cuenca, « Pere Fages » per Josep Soler Vidal, « Espanya i el futur de Catalunya » per Claudi Fournier.

● El 19 d'Octubre passat, l'« Orfeó Català » de Mèxic, que dirigeix el mestre Josep Maria Codó, commemorà la data de l'afusellament del President Lluís Companys, amb la presentació d'una « Elegia a Companys » del mateix mestre Codó.

INSTITUT CATALÀ D'ART I CULTURA

HOM recorda el gran entusiasme amb què es celebrà el mes de Març passat, a la Sorbona, l'acte inaugural de l'Institut Català. Són encara presents a la memòria de tots els qui varen tenir la fortuna d'assistir-hi, els vibrants parlaments dels Srs. P. L. Berthaud, president dels Amics de l'Institut Català, d'En Josep Maria Tarragó, Delegat general del nostre Institut, els quals varen presentar la nova institució i els objectius que es proposava. Acte seguit es desenvolupà un interessant programa artístic presentat molt escalentment pel Sr. Pau de la Fàbrega, secretari dels Amics de l'Institut Català i compregué successivament: La poesia catalana, la cançó popular, la cançó de concert i una evocació poètica i musical de Catalunya: « Retorn a Catalunya » d'En Josep Maria Tarragó, acompanyada de projeccions. Aquesta interessant evocació inèdita provocà una intensa emoció en l'auditori que velé per primera vegada a la pantalla les escenes de la retirada de l'any 1939, els exiliats travessant els Pirineus i arribant a França, imatges seguides de la projecció de les més belles contrades i dels monuments històrics de Catalunya.

La interpretació d'una sèrie de cançons catalanes de concert per la cèlebre cantatriu Sra. E. Solé, acompanyada al piano pel Mestre Ferran Elias de Quirós, obtingué igualment a la primera part de l'acte un gran èxit.

Després d'un intermèdi que va permetre al públic ballar Sardanes al gran hall de la Sorbona, a la segona part es presentà el Cant polifònic amb l'audició de La Balanguera i de la Mort de l'Escolà, i la música de concert: el Mestre Elias interpretà varies composicions catalanes. A continuació s'interpretà un fragment del poema dramàtic d'Ambrosi Carrion: « Comte l'Arnau », pel la Secció dramàtica de l'Institut, i amb un decorat de Martí Bas, interpretació que es féu aplaudir repetidament per l'encert dels interprets, pels jocs de llum i per la intensitat dramàtica del poema.

La Secció de Dansa de l'Institut interpretà els Ballets populars: El Rotllet, la Patum de Berga, l'Heren Riera, l'Espunyollet, el Ballet de Muntanya i el Ball Pla i la Sardana « La Santa Espina » que aixecà un veritable entusiasme entre els assistents. Els dansaires foren llargament ovacionats en finalitzar cada una de les danses.

El Sr. Mario Roques, membre de l'Institut de França i president del Comitè d'Honor del nostre Institut, cloqué l'acte amb unes paraules totes plenes

de fervor i d'amor a Catalunya tot fent vots perquè la nostra pàtria retrobi ben aviat la llibertat perduda, ja que l'ànima de Catalunya era tan viva, com n'era una prova tangible aquella manifestació única i emocionant com cap altra ».

Un aspecte de l'Amfiteatre « Richelieu », a la Sorbona, en el curs de la festa inaugural de l'Institut Català.

Les notes vibrants de La Marsellesa i les dels Segadors posà terme a aquella diada memorable que acabava de fer revivre sota les voltes sagrades de la Sorbona, i en presència d'eminentes personalitats franceses i catalanes, tot l'esperit d'una Catalunya retrobada.

Al curs d'aquest mateix acte es posà en venda el primer número de *Presència Catalana* que obtingué tot seguit l'acolliment entusiasta de tots els assistents que s'apressaren a adquirir-ne exemplars.

SECRETARIAT GENERAL

Ens plau comunicar que per decisió del Consell Directiu, ha estat creat un carnet de Membre Adherent de l'Institut Català d'Art i Cultura.

Aquest carnet dóna els drets i avantatges següents:

A) Inscriure's a les diverses Seccions de l'Institut: *Lletres, Arts, Ciències, Història, Economia, Música, Coral, Ballets, Cinema, Foment de la Sardana, Amics del Llibre Català,*

B) Beneficiar de tots els serveis creats per les diferents Seccions: *Prèstec de llibres, Compra amb una reducció de 10 o 15 % de llibres editats en qualsevol país i llengua, Curssets de català per correspondència, Consultori d'informació cultural, Club*

català de correspondència entre catalans d'arreu del món, Excursions i visites col·lectives, Vacances organitzades, etc.

C) Assistir, amb condicions avantatjoses, a totes les manifestacions de l'Institut: *Conferències, vetllades, audicions musicals, teatrals i cinematogràfiques, assemblees, reunions, etc.*

El preu d'aquest carnet ha estat fixat a 150 frs. per any. Pot ésser tramès per correu, mitjançant un suplement de 25 frs.

El Secretariat General de l'Institut prega a tots els catalans i amics de Catalunya que ens han adreçat verbalment o per escrit llur adhesió que reclamin aquest Carnet acreditatiu. A part aquesta participació destinada a cobrir les despeses del propi carnet, recordem que cap cotització no és exigida.

Recordem a tots els catalans que no ens han adreçat encara llur adhesió, que vulguin fer-nos-la arribar tot seguit. Els ho agraïrem de tot cor.

La cantatriu Emma Solé interpretant unes cançons a la Sorbona acompanyada al piano pel Mestre Elias de Quirós.

La Secció de dansa de l'Institut Català executant una de les danses populars catalanes.

CONCURSOS DE « PRESENCIA CATALANA »

Amb el primer número de *Presència Catalana* s'obri un Concurs literari i artístic que ha desvetllat un gran interès entre tots els catalans. Són nombrosos els treballs rebuts referents a la poesia, la prosa i la cançó catalanes. Hem rebut igualment diverses fotografies que opten a aquest concurs, així com diferents composicions pictòriques.

El termini fixat precedentment al 31 de Maig del 1952, havent estat considerat curt per molts dels nostres lectors, en particular pels que resideixen a Amèrica, el Comitè de Redacció de la nostra revista, accedint a les moltes demandes, ha perllongat el terme d'admissió dels treballs fins al 31 de Maig 1953.

Pròximament donarem compte dels treballs rebuts i de la composició dels Jurats respectius.

CAMPANYA DE PROPAGANDA PRO « PRESENCIA CATALANA »

L'Administració de *Presència Catalana*, obri igualment, amb el primer número de la nostra revista, una campanya de propaganda que es proposa, com objectiu, l'obtenció dels 1.000 primers subscriptors de la nostra revista.

De tot arreu s'han rebut les col·laboracions més entusiastes, entre les quals volem fer remarcar les de diferents Casals catalans de França i Amèrica. Mereixen un lloc d'honor, entre altres, els amics Manuel Costa i Eduard de la Creu, d'Agde; A. Muset de Marsella; Lluís Cases, de Burdeos; Emili Serra, de Montauban; Joan Mauri, de Foix; Lluís Estève, d'Avinyó, etc. Prodiem encara afegir el nom de molts dels nostres companys que es troben a Catalunya, Anglaterra, Estats Units, Argentina, Mèxic, Venezuela, Brasil, Colòmbia,

Xile, i moltes altres nacions. A tots adreçem des d'ací el nostre més viu agraïment i a tots demanem de redoblar, des d'ara, llurs esforços per a la difusió de *Presència Catalana*.

LA SECCIO DE DANSA

La Secció de Dansa de l'Institut Català després del seu èxit inaugural a la Sorbona, ha participat a diverses manifestacions artístiques i en particular a un Festival organitzat a la Sala Pleyel on féu aplaudir la bandera catalana per un públic de més de 2.000 persones.

Aquesta mateixa Secció col·labora, conjuntament amb els dansaires del Grup Folklòric de l'« Amicale des Catalans » de París, a la Vetllada Musical organitzada el 6 de Desembre propassat, a la Sala de l'Institut, interpretant unes noves danses que foren acollides amb gran entusiasme.

« CORAL CATALANA »

La « Coral Catalana », creada pocs dies després de l'acte de presentació de l'Institut a la Sorbona, ha continuat setmanalment els seus assaigs sota la direcció encertada del mestre Josep Roca i Carbonell. Cada dia són més nombrosos els membres que hi prenen part.

La seva primera presentació pública, que tingué lloc en el curs de la vetllada musical celebrada el dia 13 de Desembre, a la Sala de l'Institut, constituïa un èxit encoratjador, permetent els millors auguris.

Amb un gran esperit de germanor, el passat estiu, la « Coral Catalana » organitzà una bella excursió col·lectiva a la Vallée de Chevreuse, un dels paisatges més bonics de l'Illa de França, situat a 50 km. de París, i on els nostres cantaires donaren un concert a l'aire lliure, sota la bandera catalana. Els nombrosos turistes que s'hi trobaven foren sorpresos agraïment.

El 4 de gener darrer, tingué lloc l'Assemblea general anual de la Coral, en el transcurs de la qual fou exposat el programa de les activitats a realitzar l'any 1953.

L'Assemblea aprovà el nomenament de la Comissió provisional que ha de presidir enguany l'activitat de la « Coral Catalana ». Aquesta Comissió quedà formada pels membres següents: Presidència: Tomás Querol, en delegació del Consell Directiu de l'Institut Català. Director: Mestre Josep Roca i Carbonell. Secretari: Emili Granièr i Barrera. Secretari adjunt: Sra. Astruc. Tresorer: Delmir Ibañez. Arxiver: Joan Iborra. Caps de corda: Sopranos: Sra. Marina Ibañez. Tenors: Jeroni Lloplis. Tenors segons: Josep Clemente. Baritons: Francesc Bartrés. Baixos: Rogeli Astruc.

Després de l'Assemblea, tots els cantaires es reuniren en un dinar de germanor que tingué lloc al Res-

taurant Barcelona i en el curs del qual regnà un joïós esperit de companyonia en un ambient sadollat de tradició catalana.

VETLLADES MUSICALS

El Secretariat general de l'Institut Català ha decidit d'organitzar, periòdicament, uns Cicles de vetllades literàries, artístiques i musicals dedicades a un tema de cultura catalana.

El primer d'aquests cicles ha estat dedicat a la Música Popular catalana i ha tingut lloc a la Sala de l'Institut, els dies 29 de Novembre i 6 i 13 Desembre darrera.

A la primera vetllada, Ambrosi Carrion comentà la Cançó popular catalana; exposà els seus orígens i la seva evolució. Aquesta conferència escoltada amb viu interès fou acompanyada de l'audició de les cançons: « El Comte Arnau », « El Testament d'Amèlia », « La Dama d'Aragó », « La Presó de Lleida », « La Filla del marxant », « El mariner », « Maria Agneta », « Serrallonga », « Cançó del lladre », « L'Hostal de la Peira », « L'hereu Riera », « El noi de la mare », « El Cant dels ocells » i el « Capítell ».

Llur interpretació fou a càrrec de la soprano, Sra Marina Ibañez, dels tenors Jeroni Llopis, Joan Peiró, Josep Clemente, dels baritons Francesc Bartres, Ramon Pujolar i Venanci Soler, tots de la « Coral Catalana » de l'Institut.

En finalitzar, la « Coral Catalana » cantà per primera vegada *Els Segadors* amb la lletra històrica.

La segona vetllada fou dedicada al tema: « El Ball i la Dansa Popular a Catalunya » i comentada per Enric Roig i Querol. La conferència fou il·lustrada d'una audició de Sardanes, interpretades pels elements del « Foment de la Sardana » de l'Institut Català, als quals s'ajuntà, amb gran entusiasme, una gran part del públic ballant en rodones concèntriques.

A la segona part, la Secció de Dansa de l'Institut Català, reforçada per elements del Grup Folklòric de l'« Amicale des Catalans de Paris », interpretà, amb un gran èxit, els ballets: « L'hereu Riera », « El ball Cerdà », « La Morisca », « L'Entrellçada », « El Ball de córrer », « El Galop de Cortesia » i « La Patum de Berga ».

La tercera Vetllada fou dedicada al tema: « El Cant Coral ». El Mestre Josep Roca i Carbonell, exposà els orígens del cant popular a Catalunya i les seves manifestacions a través dels Cors de Clavé i dels diversos Orfeons tant populars a Catalunya.

Seguí una audició de discs de l'« Orfeó Català » i els « Cors de Clavé » i la « Coral Catalana », sota la direcció del propi conferenciant,

interpretà per primera vegada: « L'Emigrant », « La Filla del Marxant » i « L'Empordà », i acabà amb el cant de « Els Segadors ».

El diumenge dia 28 de Desembre, tingué lloc una Festa Nadalènca sota el tema: « El Nadal a Catalunya »: Evocació poètico-musical per Josep Maria Tarragó. El conferenciant presentà la poesia, les cançons i les tradicions de Nadal.

Foren recitades unes poesies per la Sra. Maria d'Iborra i el Sr. Jaume

Castells. La cantatriu Emma Solé interpretà unes cançons populars, acompanyada al piano pel mestre Ferran Elias de Quirós, i el Sr. Martí Dalmau llegí una narració descriptiva del Nadal a Barcelona, d'Eugeni Xammar. Acte seguit, la « Coral Catalana » interpretà un escollit programa de nades.

Totes aquestes Vetllades obtingueren un gran èxit, demostrant una volta més l'amor i l'entusiasme dels Catalans per les coses de Catalunya.

La Secció de dansa de l'Institut Català a la Sala Pleyel, on féu aplaudir la bandera catalana per un públic entusiasta compost de més de dues mil persones.

Una instantània del dinar de germanor de la Coral Catalana, al Restaurant Barcelona de Paris.

TESTIMONIATGES

La creació de l'Institut Català d'Art i Cultura i l'aparició de « Presència Catalana », ens han valgut innombrables testimoniatges de simpatia i d'encoratjament vinguts d'arreu del món.

Heus ací reproduïts a l'atzar alguns d'aquests testimoniatges, prova palesa del magnífic entusiasme amb què ha estat acollida la nostra iniciativa i del desig vivent de veure defensada coratjosament la cultura catalana, sobretot en els moments actuals, tan crítics per la vida del nostre poble :

« **PRESENCIA CATALANA** » m'ha produït una bona impressió. La presentació és acurada, i el text interessant i variat. Espero que continuareu esforçant-vos per mantenir aquest nivell i sobrepassar-vos encara si us és possible. Tanmateix l'entusiasme i la bona voluntat poden aconseguir realitzacions meritiuoses. »

Pau CASALS.

« Podeu comptar-me entre els adherents al vostre Institut i els subscriptors a **PRESENCIA CATALANA**. Em plauen molt les activitats que teniu en projecte. »

Charles CARDO (Fribourg).

« He rebut **PRESENCIA CATALANA**. Magnífic ! Us dic des d'ara que podeu comptar amb la meua col·laboració, subscripció i ajut. No vull deixar de felicitar-vos per l'obra que ja heu fet fins aquí. Si, amb molt goig i honor accepto de formar part del Consell Tècnic. Encantat d'esser-hi presidit per l'estimat Mestre Pau Casals. Molt content i agraït que us hàgiu recordat de mi tractant-se d'una institució i d'una revista que tant de bé poden fer per Catalunya — molt particularment vostre. »

Ventura CASSOL (Paris).

« Em plau donar-vos la meua opinió favorable a tot el que tingui per finalitat ajudar a sobreviure la cultura de la nostra terra. Podeu comptar amb la meua col·laboració. »

Josep TRUETA (Oxford).

« No cal dir-vos que em fa molt goig de veure els noms de tanta il·lustres i estimats amics francesos i catalans en el vostre Comitè d'Honor, en el Consell de Redacció i en la Direcció i Gerència. Amb molt de gust us enviaré col·laboració. »

Antoni Maria SBERT (Mèxic).

« Com a català no puc menys que congratular-me de la vostra iniciativa de fundar l'Institut Català d'Art i Cultura. Quan a **PRESENCIA CATALANA**, el seu contingut i la seva pre-

sentació honora les nostres lletres i prestigia Catalunya a l'estranger. Compteu amb el meu modest concurs per a servir amb lleialtat la causa de Catalunya. »

Manel SERRA i MORET (Perpinyà).

« La creació de l'Institut i la publicació de la revista em semblen dues grans coses. Podeu fer una bona obra i desitjo sincerament que la feu. »

Lluís CAPDEVILA (Ax-les-Thermes)

« Deixeu-me que us feliciti per aquest magnífic primer número de la revista. En aquest període de l'exili en què hem de lamentar tanta aclofament, tantes inèrcies, desistiments i passives desercions, resulta encoratjador constatar que encara és possible agardar voluntats i focs dispersos a l'entorn de la idea de Catalunya. La revista val i compta no solament per la seva ambició integradora i el rigor de selecció en els textos, ans bé com un exemple d'indiferència. »

Agustí BARTRA (Mèxic).

« **PRESENCIA CATALANA** m'ha plagut molt. Desitjo a aquesta revista nostra el millor èxit i estic disposat a col·laborar-hi en el millorament de la nostra cultura i en l'afirmació i plasmar de la nostra ànima col·lectiva. »

Dr. Cosmes ROPES (Suïssa).

« Desitjo a la vostra revista l'assoliment dels nobles i patriòtics propòsits de l'Institut Català d'Art i Cultura. »

J. VENTURA SUREDA (Nova York).

« La revista francament em sembla magnífica, no sols pel seu contingut sinó també per la seva presentació així com per la tasca que es proposa realitzar i el buit que ve a combiar prop de tots els qui sentim i portem Catalunya dintre l'ànima. M'ocuparé de la difusió i venda de la que jo considero la nostra revista, entre els catalans de Foix. »

Joan MAURI (Foix).

« En veure la vostra revista que ja ha passat a pertànyer-nos a tots els catalans, els bons catalans, he dit ben fort : Ja era hora ! Si, ja era hora que la nostra veu de poble, que sap el que vol, es fes sentir per boca dels homes mes honorats. L'alenada d'encoratjament que a mi m'heu produït, a ben segur, que la produïreu arreu. Així m'agrada, que entre catalans de debò no es facin distincions grotesques. El dolor es massa punyent per a fer-se magarrufes. Per tot plegat us en dono les gràcies. »

Norbert OROBITG (Andorra).

« La vostra revista, en efecte, ha vingut a omplir un buit que cada dia feia sentir-se més. A Perpinyà ha tingut molta acceptació. »

Josep Maria CORREDOR (Perpinyà)

« Em plau assabentar-me de la bona acollida que la vostra publicació **PRESENCIA CATALANA** ha obtingut de tots els patriotes. Ben bé s'ho mereix i vull aprofitar aquesta animentesa per a felicitar-vos. Agraïso la vostra invitació a col·laborar amb alguns treballs. Momentàniament us envio una poesia meua recent. Espero que us plaurà. »

J. CARNER RIBALTA (Los Angeles - California)

« **PRESENCIA CATALANA** m'ha produït molt bona impressió. Si manté el seu to actual, és a dir, el seu calor literari artístic i espiritual i persisteix en el seu apoliticisme, o sigui pot mantenir-se al marge d'ideologies de partits polítics, no tinc inconvenient a fer propaganda d'aquesta revista i aconseguir subscripcions. »

Eduard BARBA, de la Delegació Catalana de Ciudad Trujillo

« Us admiro pel vostre coratge i desitjo que duri llarg temps per bé de Catalunya i dels catalans. »

Joan CASTELLS (Bèlgica). (Seguirà)

Casa fundada l'any 1928

Propietari : Felix FERRER

Restaurant BARCELONA

9, rue Geoffroy-Marie - PARIS.

Tel. : TAltbout 47-66

LLIBRES CATALANS

Selecció de llibres catalans
i referents a Catalunya
oferts als lectors de
« PRESENCIA CATALANA » :

J. PIJOAN. — Las Pinturas murales romanas
de Cataluña
(Vol. IV - Monumenta Cataloniae)
preu : 13.000 fr.

J. PUIG I CADAVALCH. — L'Esculptura
romànica a Catalunya
(Vol. V - Monumenta Cataloniae)
preu : 10.500 fr.

MONREAL. — La catedral de Vich
y las pinturas murales de José Ma. Sert
preu : 1.800 fr.

Dom SUNYOL. — Introducció a la Paleografia
Musical Gregoriana
preu : 2.800 fr.

JOAN TRIADU. — Antologia dels poetes
catalans (1900-1950)
preu : 900 fr. relligat pell.

JOAN AMADES. — Folklore de Catalunya
preu : 10.150 fr. els dos volums relligats en pell

Tots els llibres esmentats i tot altre llibre que pugui
interessar els catalans; hom pot trobar-los a :

LA LIBRAIRIE ESPAGNOLE

78, rue Mazarine — PARIS 6. Tel. ODE 56-26

Ja sou subscriptor del Diccionari?

En la vostra biblioteca no ha de manca el

DICCIONARI CATALÀ-VALENCIÀ-BALEAR

Inventari lexicogràfic i etimològic del parlar de totes
les terres de llengua catalana

Obra iniciada per

MOSSEN ANTONI M.ª ALCOVER

continuada per

FRANCESC DE B. MOLL

amb la col·laboració de **MANUEL SANCHIS GUARNER**

Són garantia de l'alt valor científic d'aquesta obra :

- a) Cinquanta anys de treballs preparatoris.
- b) Tres mil·lions de fitxes lexicogràfiques reunides per la seva confecció.
- c) Trenta anys consagrats pel seu autor i actual editor a l'estudi de la filologia romànica, especialment catalana, pels mètodes més moderns.
- d) L'aprovació de grans filòlegs com Menéndez Pidal, Fabra, Corominas, Meyer-Lübke, Spitzer, Krüger, Steiger, Rohls, Fouché, Thomas, Gamillscheg, etc.
- e) L'aprovació i felicitació formulada per l'Institut d'Estudis Catalans.

EL DICCIONARI CATALÀ-VALENCIÀ-BALEAR

constarà de deu volums, amb més de nou mil
pàgines de text i més de 100.000 articles

Per a informacions, adreçar-se al Servei de Llibreria de l'Institut Català d'Art i Cultura
2, Boulevard Montmartre — Paris-9^e